

Naționalizări în județul Năsăud

Adrian ONOFREI

Fenomenul naționalizării se înscrie în cadrul mai larg al transformărilor din țara noastră în perioada ce a urmat celui de al II-lea război mondial; el reflectă modul și acțiunea practică prin care noile forțe politice au făcut demersuri pentru a-și asigura controlul asupra sectorului economic, văzute ca premisă a impunerii unui nou sistem economic, social și politic.

Fără a încerca să formulăm opinii asupra direcțiilor de dezvoltare impuse de forțele politice apărute pe scena românească, vom reține doar acțiunea practică, modul de aplicare al conceptelor în sectoarele supuse acțiunii factorului economic.

Astfel, cercetarea istorică de până la 1989 a operat în studierea acestui fenomen cu definiția naționalizării înțeleasă sub două aspecte: pe de o parte, în sens capitalist, ca trecere în proprietatea statului burghez a unor bunuri ale proprietarilor particulari, fără a schimba esența proprietății capitaliste; pe de altă parte, în înțelesul socialist, ca lichidare a proprietății private a claselor exploatatoare asupra principalelor mijloace de producție și asupra altor bunuri, acumulate prin exploatarea și, trecerea acestora în proprietatea socialistă de stat, ca bunuri ale întregului popor; evident, cel de al doilea concept a fost acceptat pentru a defini și justifica transferul de proprietate¹.

După 1989, alături de alte segmente ale istoriei mai recente, cercetările s-au concentrat și asupra perioadei următoare celui de al II-lea război mondial. Deși modeste², acestea au acceptat ca definiție a conceptului de naționalizare o altă viziune asupra fenomenului. Astfel, acesta a fost definit ca „transfer către colectivitate a proprietății asupra anumitor mijloace de producție, aparținând particularilor, în vederea, fie de a servi mai bine interesele publice, fie de a asigura independența statului sau de a interzice beneficii private în anumite activități, fie de a-i sancționa pe proprietari pentru comportamentul din trecut”³.

Un alt punct de vedere arată că „naționalizarea este actul prin care guvernul unei țări devine proprietar asupra unor întreprinderi sau sectoare de activitate. Unii specialiști susțin că naționalizarea contribuie, în anumite situații (s.n.) la creșterea eficienței economice, deoarece permite utilizarea unor importante fonduri publice. Alții însă, susțin că prin naționalizare, eficiența economică a activității scade, în special, datorită sporirii excesive a costurilor de producție, consecință a unei conduceri centralizate”⁴.

¹ Cf. *Mic dicționar enciclopedic*, Ed. Enciclopedică, București, 1972, p 618; subsumate acestei definiții, amintim câteva din lucrările pe această temă: G. Sonea, *Naționalizarea principalelor mijloace de producție în România*, Ed. Politică, București 1968, p 158; Gh. Surpat, *Naționalizarea și semnificația istorică pentru dezvoltarea României pe calea socialismului*, Ed. Politică, București 1980; xxx - *Naționalizarea și progresul economico-social*, Ed. Politică, București 1974; *Naționalizarea – premisă a industrializării socialiste a Olteniei*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova 1978; Nicolae N. Constantinescu, *Naționalizarea principalelor mijloace de producție*, în „*Progresul economic în România 1877-1977*”, Ed. Politică, București 1977, pp 383-391.

² Termenul „modest” l-am folosit cu referire la cercetarea fenomenului naționalizării. Astfel o cronologie a legislației privind naționalizările în România a realizat Ion Bucur – *Naționalizările din România*, în *Arhivele totalitarismului*, anul III, nr. 1-2, 1994, p 313-321; amintim și alte lucrări în care este analizat fenomenul: Dennis Deletant – *România sub regimul comunist*, Biblioteca Sighet, Fundația Academia Civică, București 1997, p 233; Ghiță Ionescu – *Comunismul în România*, Ed. Litera, București 1994.

³ *Le Petit Larousse – Dictionnaire Encyclopédique en Couleurs*, Paris 1993.

⁴ Chișoiu Meddy – *Mic dicționar economic*, Clusium, f.a.

Rezultă din cele de mai sus esența fenomenului, care constă în transferul de proprietate, de regulă cea privată, prin diferite mijloace și metode, către stat.

Fenomenul s-a aplicat și în țări cu economie capitalistă, în anumite etape istorice, nu atât din motive ideologice, cât pentru a salva unități economice din dificultățile în care se aflau. O parte din acestea au trecut, ulterior, din nou în proprietate privată⁵.

În România, noua Constituție, adoptată în aprilie 1948, cuprindea prevederi care vor fi utilizate pentru modificarea proprietății și motivarea actelor de naționalizare. În articolul 6 se arată că: „bogățiile de orice natură ale subsolului, zăcămintele miniere, pădurile, apele, izvoarele de energie naturală, căile de comunicație ferate, rutiere, pe apă și în aer, poșta, telegraful, telefonul și radioul, aparțin statului, ca bunuri comune ale poporului”. La articolul 11 se preciza că: „atunci când interesele generale cer, mijloacele de producție, băncile și societățile de asigurare, care sunt proprietate particulară a persoanelor fizice sau juridice, pot deveni proprietate a statului, adică bun al poporului, în condițiile prevăzute de lege”⁶.

Pornind de la aceste prevederi, Plenara C.C. al P.M.R. din 10 iunie 1948 urma „să ia în discuție și să aprobe lucrările de pregătire a naționalizării întreprinderilor industriale, miniere, de transport, bancare și de asigurări, făcute potrivit liniei Congresului P.C.R. și prevederile Constituției, inclusiv proiectul de naționalizare a principalelor mijloace de producție, prezentat de Biroul Politic al C.C. al P.C.R.”⁷.

Tot pentru aceeași dată, au fost convocați la sediul C.C. al partidului, toți secretarii comitetelor județene de partid și întreprinderi, cât și instructorii Comitetului Central, cu care prilej s-a făcut instruirea lor, prezentându-li-se planul naționalizării pentru fiecare județ în parte. Pentru a asigura buna coordonare a tuturor operațiilor de naționalizare, au fost constituite 35 de comisii de naționalizare, din care 18 au răspuns de mai multe județe. La sediul județenelor de partid au fost instruiți cei 4 membri ai comisiilor județene de naționalizare, membrii birourilor județene, consiliilor județene sindicale și activul de partid. A doua zi, 11 iunie 1948, Marea Adunare Națională a dezbătut și aprobat Legea Naționalizării, prezentată de Consiliul de Miniștri⁸, devenită „Legea nr.119 pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transporturi”⁹. Legea prevedea la art.1 că: „se naționalizează toate bogățiile subsolului, care nu se găseau în proprietatea statului, la data intrării în vigoare a Constituției R.P.R., precum și întreprinderile individuale, societățile de orice fel și asociațiunile particulare industriale, bancare și de asigurări, miniere, de transporturi și telecomunicații”. La art.2 se arăta că: „o dată cu întreprinderile principale, se naționalizează toate întreprinderile anexe. Se naționalizează de asemenea, instituțiunile și instalațiile care servesc în mod permanent activității unei întreprinderi naționalizate, chiar dacă aceste instalațiuni aparțin altui proprietar decât cel al întreprinderii naționalizate”. Ministerele de resort urmau să numească directori, care vor lua în primire conducerea întreprinderilor naționalizate. Statul acorda despăgubiri proprietarilor și acționarilor întreprinderilor naționalizate, creând în acest scop fondul Industriei Naționalizate¹⁰.

Județul Năsăud a fost repartizat în cadrul Comisiei de Naționalizare cu sediul la Cluj. De aici, delegații au ajuns la Bistrița la ora 5²⁰ din dimineața de 11 iunie 1948. Prima ședință a Comisiei Județene de Naționalizare a avut loc la ora 7 dimineața. Din această cauză, programul a fost comprimat, astfel ca, la ora 14, noii directori să fie instalați în posturi. La ora 18⁴⁵, când s-a transmis prin radio textul legii de naționalizare, „toate operațiile pregătitoare erau îndeplinite”¹¹.

⁵ Sergiu Tămaș, *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*, Ed. Academiei Române, București 1933.

⁶ *Colecțiune de legi, decrete, regulamente, tomul XXVI, 1-30 aprilie 1948*, p 987.

⁷ Gh. Sonea, *op.cit.*, p 69; *Rezoluții și hotărâri ale C.C. al P.R.M., vol. I, 1948-1950*, Ed. Politică, București 1952, p 24.

⁸ Desfășurarea acțiunilor și adoptarea legii, precum și aplicarea acesteia, pe larg la: Gh. Sonea, *op.cit.*; Gh. Surpat –*op.cit.*; Ghiță Ionescu, *op.cit.*

⁹ *Monitorul Oficial, nr. 133 bis, 11 iunie 1948*, p 5047-5066.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Direcția jud. Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale, fond. Comitetul județean P.C.R. Năsăud, dos. 43/1948, f.59 (în continuare: A.N.B....fond...)*

Conform listei anexe la Legea nr. 119/1948, în județul Năsăud au fost naționalizate următoarele întreprinderi, pe profiluri de activitate:

- a. în industria producătoare de cherestea, cărucioare, perii și pensule, rulouri și jaluzele, răcoritoare și alte articole de lemn:
 - Bologa Elisabeta
 - Valea Bârgăului
 - Prundu-Bârgăului
 - Prundu-Bârgăului, ca fabrică de cherestea.
- b. căi ferate particulare:
 - Ilva Mare-Ilva Mică
 - Telciu-Telcișor¹²

Lucrările de naționalizare au continuat pe parcursul întregului an 1948. La lista specială, cu anexele din Legea nr. 119/1948, s-au adăugat alte întreprinderi, identificate și naționalizate de comisiile județene. Pentru județul Năsăud, au mai fost naționalizate în baza aceleiași legi:

Numele societății	Profil	Sediul central	Sucursala din jud. Năsăud
Societatea „Minopirit”	Exploatare piatră	Agrieș (Reșița)	„Minaur” Valea Vinului
Fabrica de sobe și produse ceramice		Bistrița	
Regna	Fabrică de cherestea	Bistrița	Bistrița Bârgăului
Virginia Andreescu	Fabrică de cherestea	-	Tiha Bârgăului
Frumușica „Braun-Bernat”	Fabrică de cherestea	-	Romuli
Dacia	Fabrică de cherestea	-	Susenii Bârgăului
Bradex	Fabrică de cherestea	-	Romuli
Valea Rodnei	Fabrică de cherestea	-	Regna – Valea Mare
Prundu Bârgăului – prima Fabrică de cherestea din Ardeal	Hârtie	-	Prundu Bârgăului
Hatchi-Adolf&comp.	Tăbăcărie	-	Bistrita. str. Simion Bărnuțiu. 15.
Marțian&comp.	Fabrică de bere	-	Năsăud. str. Berăriei. 2.
Bistrița	Conserve mixte	-	Bistrița. str. I.C. Brătianu. 5.
Fabrica de unt	-	-	Predată la Romlacta
Uzinele electrice Th. Frumm	Electricitate	-	Livezile
Regna	Cherestea	-	Ilva Mică
Regna	Cherestea	-	Fiad
Regna	Cherestea	-	Susenii Bârgăului
Fabrica de spirt	Alcool	-	Bistrița

13

Au fost naționalizate morile comunale și sistematice din județ, în următoarele comune: Dumitra, Satu Nou, Prundu Bârgăului, Dipșa, Sângeorzul Nou, Chiraleș, Lechința, Buduș, Vișoara, Crainimăt, Sărata, Monariu, Livezile, Jelna, Sângeorz-Băi, Ragla, Dumitrița, Prislop¹⁴.

Efectul legii de naționalizare s-a extins și asupra micilor meseriași și meșteșugari, care prin deciziuni ale Ministerului Comerțului și Alimentației, pe parcursul anului 1949, au fost naționalizați, având ca obiect de activitate: comerț mixt, papetărie, comerț cu băuturi spirtoase, comerț cu articole de fierărie¹⁵.

¹² M.O., nr 133, bis, 11 iunie 1948

¹³ A.N.B., fond: prefectura jud. Năsăud, d. 1/1948. Pentru denumirea străzilor în perioada 1948-1950, vezi studiul lui Adrian Onofreiu, *Orașul Bistrița-Habitat și toponimie*, în *Anuarul Institutului de Istorie Cluj*, XXXIV, 1995, p. 295-323.

¹⁴ A.N.B., fond Comitetul provizoriu al jud. Năsăud – secția Gospodărire și Industrie Locală, d. 113/1949, f. 6-7.

¹⁵ Într-un singur volum din *Registrul analitic – firme individuale* al Camerei de Comerț și Industrie Cluj – filiala Bistrița, figurează 31 de firme naționalizate, în județul Năsăud, în anul 1949, în special prin Decizii ale Ministerului Comerțului și Alimentației nr.

Subliniind efectele actului naționalizării, un raport al județenei P.C.R. Năsăud arata că: „în legătură cu actul revoluționar al Naționalizării industriei în județul nostru, importantă nu a fost decât „Regna” forestieră, fabrica de hârtie din Prundu-Bârgăului și fabrica de produse ceramice Bistrița; acestea fiind, desigur, completate de o serie întregă de ciuperci (s.n.), care, altele sunt în stare de funcționare, iar altele, chiar distruse. Naționalizarea a fost primită peste tot, chiar de așa zișii încă grăniceri (s.n.) cu entuziasm, noii directori au fost primiți foarte bine”¹⁶.

Comisia județeană de naționalizare sublinia într-un raport că: „în toate cazurile de naționalizare, s-a desfășurat în liniște. Vestea a fost primită de muncitorii din fabrici cu mare bucurie. Ea se putea citi pe fețele tuturor și în entuziasmul cu care s-au votat moțiunile. Fostii directori sau proprietari nu s-au opus deloc; din contră unii susțin că sunt mulțumiți, că scapă de grijă. Noii directori au acceptat sarcina lor și au trecut la fapte imediat. Nu s-a semnalat nici o tendință de demobilizare a maselor”¹⁷.

Situația din județ după aplicarea legii de naționalizare era astfel descrisă într-un raport al aceleiași comisii: „începând cu ziua de 12 iunie dimineata, am început să controlăm întreprinderile naționalizate din județ, pentru a urmări bunul mers al operațiunilor de predare-preluare, precum și pentru a da lămuriri noilor directori; astfel în prezent toate întreprinderile naționalizate din județul nostru, noii directori s-au pus în legătură cu Oficiile industriale respective; ținem să remarcăm că, ulterior după naționalizare, întreprinderile „Regnei”, în urma anunțului trimis de la București, au fost scoase de sub naționalizare.

În toate cazurile acțiunea de naționalizare a decurs în liniște, vestea a fost primită de muncitorii din fabrici cu cea mai mare bucurie. Bucuria s-a manifestat și în unele angajamente, de exemplu: la fabrica de hârtie din Prundu-Bârgăului, unde muncitorii și-au luat angajamentul să repună fabrica în funcțiune în termen de 4 luni, cu toată starea rea de acolo.

De asemenea, și la Valea-Rodnei, în aceeași măsură și entuziasm a fost primită naționalizarea, muncitorii din fabricile naționalizate și-au luat angajamentul de a avea grijă de fabricile care au fost naționalizate, prin echipe de pază în mod voluntar și, de mărirea producției, fără ore suplimentare.

Noii directori au acceptat sarcina lor și au trecut la fapte imediat. Un tovarăș de la Valea Bârgăului susține că resimte faptul că știe cam puțină carte și ar dori, mai degrabă, să rămână la locul lui; nu s-a semnalat nici o tendință de demobilizare a meselor”¹⁸.

Acestea sunt aspectele destinate a fi cunoscute de conducerea superioară și care trebuiau să prezinte situația conform... liniei oficiale. Putem însă surprinde și imaginea reală a fenomenului, mai ales în cazul proprietarilor particulari. Astfel, Gustav Zikeli, un „capitalist” cu vechi state de activitate de tipărire în Bistrița, descrie astfel acțiunea de naționalizare: „Două surprize neplăcute ne-a adus acest an 1948... A doua interesa tipografia și magazinul. La 4 decembrie a apărut un delegat din București și mi-a comunicat că tipografia și magazinul au fost puse sub supravegherea statului. Mi-a arătat o confirmare scrisă, în care totuși nu era vorba decât de tipografie. La observația mea făcută în acest sens, mi-a spus că hotărârea a fost extinsă de câteva zile și asupra tipografiei. Mai departe, mi-a spus să conduc cele două întreprinderi în același fel, numai că, pentru controlul și supravegherea gestiunii, a fost numit un nou administrator.

Librăria a fost mutată la tipografia „Minerva” în care lucra administratorul. Librăria mea și eu au trebuit să lucrăm acolo. Eu ca și calculator. Tipografia Zikeli se spunea că nu mai există, cu toate că se lucra mai departe. Folosirea ștampilelor de tipografie a fost interzisă, apoi, după câteva săptămâni, a fost iarăși voie, totuși cu mențiunea „tipografie naționalizată” (s.n.). Mai târziu s-a renunțat la această denumire. Exista din nou o tipografie Zikeli”¹⁹.

93674; 10115; 44653; cf. A.N.B., fond: *Camera de Comerț și Industrie Cluj – filiala Bistrița*, Registrul analitic – firme individuale, vol. I.

¹⁶ A.N.B., fond: *Comitetul județean P.C.R. Năsăud*, d 30/1948, f. 89.

¹⁷ *Idem*, d 43/1948, f. 60.

¹⁸ *Idem*, d 30/1948, f. 86. Regna a fost naționalizată în noiembrie 1948.

¹⁹ *Idem*, fond „Gustav Zikeli”, d 5, f. 91.

Aceiași comisie de naționalizare recunoștea la sfârșitul raportului că situația întreprinderilor naționalizate nu era cea mai bună, fie din cauza distrugerilor provocate de război, fie din cauza reducerii producției și a atitudinii ostile a unor angajați, drept pentru care „paza întreprinderilor naționalizate s-a întărit cu elemente P.M.R. în echipe, pe schimburi, plus un jandarm, acolo unde e cazul, iar acolo unde nu se instalase noii directori și nefiind muncitori, adică fabrica nelucrând, numai printr-un jandarm”²⁰.

Pentru a spori controlul asupra întreprinderilor naționalizate, directorii „duc munca în colectiv, primind ajutorul organizațiilor de bază (s.n.) și a sindicatului din întreprindere. Sindicatele din întreprinderile naționalizate au avut în centrul preocupărilor, felul cum noii directori își duc munca, cum păstrează aceste bunuri și grija lor deosebită de producție; astfel, cu ocazia controalelor făcute „s-a observat bănuite tendințe de sabotaj (s.n.) la moara sistematică din Prundu-Bârgăului, unde noul director este un element devotat, însă nu corespunde și, căzând sub influența fostului administrator, lăsând să fie întrebuințat în munci de hamalac, abătându-i vigilența de la postul ce i s-a încredințat.

De asemenea, fostul director de la fabrica de cherestea naționalizată „Făgetul” din Prundu-Bârgăului, au trebuit să fie luate măsuri de schimbare a lui, în urma atitudinii lui nesănătoase și anarhice.

De asemenea, directorul de la fabrica de teracotă din Bistrița nu corespunde, fiind un element influențabil, lăsându-se dirijat de fostul administrator”.

La sfârșitul anului 1948 întreprinderile naționalizate din județ reușiseră să îndeplinească planul de producție prevăzut, cu toate greutățile întâmpinate. În cursul lunii decembrie s-a ținut o ședință cu toți directorii întreprinderilor naționalizate, cu toți secretarii organizațiilor de bază de la întreprinderi, unde s-a analizat situația producției, lipsurile în muncă, precum și sarcinile pe anul economic 1949²¹.

Revenind la cronologia și tematica evenimentelor, remarcăm că următorul act prin care s-au naționalizat proprietăți private a fost Decretul 175 din 3 august 1948, pentru reforma învățământului. În articolul XXXV se arată că: „toate școlile confesionale sau particulare de orice fel, devin școli de stat”. În tabloul anexat, erau cuprinse următoarele unități școlare din județul Năsăud:

- a. Școli reformate: Școala primară Bistrița; Fântânele, Matei; aici se adaugă unități din teritoriul actual al județului: Chiochiș, Uriu, Beclean, Reteag, Bretea, Nușeni, Branștea.
- b. Școli romano-catolice: Bistrița, Rodna, Sărata, Șieut, Țigău.
- c. Școli evanghelice C.A.: Bistrița, Teaca, Uila, Monari.
- d. în orașul Năsăud: Liceul teoretic „George Coșbuc”, str. Grănicerilor nr. 62; Liceul teoretic de fete, str. Gării nr. 1; Școala normală mixtă, str. Grănicerilor nr. 7²².

Aceste bunuri, ca urmare a Decretului nr. 176 din 3 august 1948 „pentru trecerea în proprietatea Statului a bunurilor bisericilor, congregațiilor sau particularilor, ce au servit pentru funcționarea și întreținerea instituțiilor de învățământ general, tehnic sau profesional”, au trecut în proprietatea statului. Motivația din art.1 al decretului arată că: „pentru buna organizare și funcționare a învățământului public de stat și pentru lărgirea și democratizarea învățământului, toate bunurile mobile și imobile care au aparținut bisericilor, congregațiilor, comunităților religioase, asociațiilor particulare, cu sau fără scop lucrativ și, în general, particularilor, persoane fizice sau juridice, și au servit funcționării școlilor de învățământ, trecute conform articolului 35 din Legea învățământului public, trec în proprietatea statului, atribuindu-se Ministerului Învățământului Public, care le va întrebuința pentru nevoile învățământului”²³.

²⁰ *Idem*, fond: *Comitetul județean P.C.R. Năsăud*, d 30/1948, f. 86.

²¹ *Ibidem*, vezi și fond: *Consiliul județean al sindicatelor Bistrița-Năsăud*, d 9/1948.

²² *Colecțiunea de legi, decrete și deciziuni, tomul XXVI, 1948, 1-31 august*, p 1762. S-au menționat localitățile din actualul județ Bistrița-Năsăud, chiar dacă în 1948 nu toate făceau parte din teritoriul actual al județului. Pentru evoluția administrativă a județului și apartenența localităților, vezi: Adrian Onofreiu, *Evoluția teritorial administrativă a județului Bistrița-Năsăud 1918-1968*, mss, la A.N.B.

²³ *Colecțiune de legi...* p 1682.

Un alt domeniu care a fost afectat de transferul de proprietate a fost sistemul financiar-bancar și de credit. Potrivit Decretului nr. 179 din 13 august 1948 „pentru dizolvarea și lichidarea întreprinderilor bancare și instituțiilor de credit” – „pe data publicării prezentului decret în Monitorul Oficial, întreprinderile bancare și instituțiile de credit de orice fel, cu capital particular sau de stat, se consideră de drept dizolvate și intrate în stare de lichidare”. Art. 11 preciza că: „de la intrarea în vigoare a decretului de față, nici o societate bancară sau institut de credit nu se mai poate înființa”²⁴. Reglementarea aceasta a dus la lichidarea activității băncii „Aurora” din Năsăud.

Deoarece în Transilvania sistemul căilor ferate particulare era extins, prin Decretul nr. 232 din 9 septembrie 1948 „pentru naționalizarea unor întreprinderi de căi ferate particulare”, au fost naționalizate următoarele căi ferate particulare din județul Năsăud:

patrimoniul Societății Anonime Române de căi ferate particulare locale someșene, cu următoarele linii:

- Apahida – Dej – Jibou – Zalău.
- Dej – Beclean – Bistrița – Bistrița Bârgăului.

Patrimoniul trecea în proprietatea Administrației Publice Autonome C.F.R. și era înglobat în patrimoniul general al acesteia²⁵.

Domeniul sănătății publice a fost, la rândul său, afectat de naționalizare. Prin decretul nr. 302 din 2 noiembrie 1948 „pentru naționalizarea instituțiilor sanitare particulare” s-au naționalizat „Toate întreprinderile și instituțiilor sanitare (spitale, policlinici, case de sănătate, maternități în funcțiune sau care și-au încetat activitatea în total sau în parte, sau care nu se găsesc în proprietatea statului, fie ele instituțiuni individuale, societăți de orice fel sau asociații; prin efectul naționalizării, instituțiile sanitare trec în proprietatea Statului, cu fondul de comerț și cu toate obligațiile contractate în vederea funcționării lor”. În județul Năsăud au fost naționalizate:

Sanatoriul Dr. Spovala, din Bistrița²⁶.

Prin Decretul nr. 303 din 3 noiembrie 1948 „pentru naționalizarea întreprinderilor cinematografice și reglementarea circulației cu produse cinematografice” s-au naționalizat cinematografele. Art. 1 preciza că: „se naționalizează toate întreprinderile în funcțiune sau care și-au încetat activitatea, în total sau în parte, în lichidare sau depozit, de producere sau transformare de filme cinematografice, care se găsesc în proprietatea Statului, fie ele întreprinderi individuale, societăți de orice fel, asociații. Întreprinderile naționalizate trec în proprietatea Statului ca bunuri comune ale întregului popor, libere de orice sarcini”. În județul Năsăud au fost naționalizate cinematografele:

„Omnis” – Bistrița; „Capitol” – Bistrița; „Cika” – Năsăud; „Rodna” (Hagea Vasile) – Rodna; „Trianon” – Prundu Bârgăului²⁷.

Comisia de naționalizare a județului Năsăud s-a prezentat la întreprinderile din oraș și județ, unde a sigilat „până la ora 14, iar unde a fost radio, a ascultat, unde nu, a citit proiectul de lege, care la acea oră devenea lege (s.n.) în spiritul căreia s-a trecut la inventarierea bunurilor. Această operație s-a terminat în seara zilei de 3 noiembrie 1948. Întreprinderile cinematografice nu au suferit întreruperi de program, cele care erau în funcțiune. Celelalte, care înainte de naționalizare nu funcționau, au fost preluate, însă nu s-a putut să li se dea viață, deoarece lipsesc anumite lucruri și, în unele locuri, curentul. Însă acestea au fost preluate și sigilate, iar inventarele, conform instrucțiunilor, au fost înaintate organelor în drept.

Din momentul preluării, securitatea a fost înlăturată, nefiind nici o încercare de distrugere sau sabotaj. Personalul corespunzător a rămas și sprijină conducerea, iar personalul necorespunzător, în frunte cu patronii, a fost înlăturat.

²⁴ *Ibidem*, p 1821; *Decretul nr. 320 pentru organizarea Băncii Populare Române -Bancă de Stat*, București 1948, p 16. Pentru fostul județ Năsăud, a se vedea: A.N.B., fond: *Colecția de cooperative și bănci populare*, care cuprinde dosarele instituțiilor de credit din județ, cooperative și bănci populare, până la lichidarea lor.

²⁵ *Colecțiunea de legi... tomul XXVI, 1948, 1-30 septembrie*, p 1901.

²⁶ *Ibidem*, tomul XXVIII, 1-30 nov., p 2038.

²⁷ *Ibidem*, p 2052.

Meetinguri cu personalul, nu s-au ținut, deoarece erau numai câțiva la fiecare întreprindere, cu care s-au ținut consfătuiri, unde s-a arătat importanța politică a naționalizării.

În mase a fost prelucrat, în întrunirile care au avut loc în cadrul săptămânii prieteniei româno-sovietice. De masa populară a fost primită bine”²⁸.

Anul 1949 a adus continuarea acțiunilor de expropriere și trecere în patrimoniul statului a bunurilor imobile, proprietatea particularilor.

Cronologic, primul este Decretul nr.83 din 2 martie 1949 „pentru completarea unor dispoziții din Legea 187/1945”. Motivația era prezentată în articolul 1: „pentru a împiedica acțiunea de sabotare a planului de înșămânțări și a producției agricole, pentru a asigura dezvoltarea agriculturii în R.P.R., se completează Legea 187/1945 cu următoarele dispozițiuni:

Art.2: Trec în proprietatea statului, ca bunuri ale întregului popor:

- a. asociațiile agricole sub formă de exploatare agricole moșierești, care au făcut obiectul exproprierii, potrivit Legii 187/1945 și fermele model, constituite prin efectul aceleiași legi, cu întreg patrimoniul viu și mort, clădiri aparținând sau afectate acestor exploatare, indiferent de locul unde se află;
- b. instalațiile agricole și industriale, bunurile și materialele depozitate, aparținând exploatarelor agricole moșierești expropriate;
- c. toate creanțele, titlurile, precum și, participările cuvenite, decurgând din activitatea exploatarelor moșierești expropriate”²⁹.

Pentru județul Năsăud decretul nu a avut aplicare extensivă, deoarece aici nu au existat, în perioada interbelică, numeroase exploatare agricole cu mari suprafețe de teren.

La 2 aprilie 1949 a fost emis Decretul nr.134 „pentru naționalizarea unităților sanitare ca: farmacii urbane, reședințe și nereședințe de județ și centre importante muncitorești, laboratoare chimico-farmaceutice, drogherii, depozite de medicamente și laboratoare de analize medicale”. Prin acest decret se naționalizau unitățile mai sus amintite „în funcțiune sau care și-au încetat activitatea parțial sau total, fără a avea autorizație de închidere, fie că sunt exploatate individual, de societăți de orice fel sau de asociații”. Unitățile sanitare naționalizate erau trecute în proprietatea statului ca bunuri comune ale întregului popor, libere de orice sarcini urmând a fi administrate de Ministerul Sănătății³⁰.

În județul Năsăud, în urma sarcinilor primite din partea C.C. al P.M.R., s-a constituit comisia județeană de naționalizare. Activitatea acesteia s-a desfășurat, după propriile mărturii, astfel: „S-a procedat imediat la alcătuirea unui plan operativ și la recrutarea elementelor necesare operațiunilor pe teren. S-au încadrat în acțiune 16 muncitori, membrii de partid, 16 milițieni, 3 tehnicieni (2 farmaciști și un medic), din partea serviciului județean sanitar”.

Naționalizarea s-a desfășurat în două etape. Prima, de naționalizare propriu-zisă, „a decurs instantaneu, în tot județul, la aceeași oră, când echipa formată dintr-un muncitor, un milițian și un tehnician, s-a prezentat în momentul deschiderii farmaciilor la proprietarii farmaciilor pentru naționalizarea lor, în conformitate cu legea apărută.

În același timp, o echipă formată dintr-un muncitor și un milițian au făcut percheziție la domiciliul farmaciștilor; preluarea farmaciilor s-a făcut fără incidente sau fără vreo rezistență din partea farmaciștilor patroni, care au fost lămurii în spiritul legii. A fost lăsată în funcție o farmacie la Năsăud, una la Rodna și au fost sigilate 4 la Bistrița și una la Năsăud”.

A doua fază a cuprins „restructurarea, comasarea și inventarierea farmaciilor care au fost sigilate în prima fază. S-a mai deschis o farmacie de stat la Bistrița, astfel că în cele două din oraș au fost comasate tot materialul și ustensilele folosibile din celelalte 3 farmacii, care după inventariere, au fost din nou sigilate, rămânând cu mobilierul, cât și materialul rămas, să fie pus la dispoziția Ministerului Sănătății.

²⁸ A.N.B. fond: *Comitetul jud. P.C.R. Năsăud*, d 43/1948, f. 62.

²⁹ *Buletinul Oficial al R.P.R. nr. 1, 2 martie 1949* (în continuare B.O.)

³⁰ *Idem*, nr. 15 bis, 2 aprilie 1949.

În județ au mai rămas o farmacie de stat în orașul Năsăud și o farmacie de stat în centrul muncitoresc Rodna.

Din punct de vedere politic, populația a comentat în mod favorabil acest act al clasei muncitoare, prin care cetățenii au fost eliberați de un mănunchi de exploatare, care au jecmănit fără milă pe toți oamenii muncii (s.n.).

Chiar după primele zile s-a observat un aflus mai mare spre farmacii, cetățenii manifestându-și deschis încrederea în regimul nostru. Vigilența va trebui însă să fie mai departe trează, ca nu cumva elemente dușmănoase, foști patroni sau medici cu spirit îngust, să încerce să compromită activitatea acestor instituții publice”³¹.

Prin metodele și cu „forțele politice” amintite, s-au naționalizat în județul Năsăud următoarele farmacii particulare:

- Dr. Zaharia Șuțu	-Bistrița, str. Carol nr. 29.
- Sângeorzan Mihailovici-Salina	-Bistrița, str. Piața Stalin nr. 39.
- „Crucea Albă”, Aurelia Minciună	-Bistrița, str. Carol nr. 29.
- „Minerva” –Silvia Greabu	-Bistrița, Str. Regele Ferdinand nr. 25
- Drugă Gh.	-Năsăud, str. George Coșbuc nr. 194” ³² .

În unele cazuri, nici măcar nu s-au mai invocat textele de lege, preluarea bunurilor făcându-se sub presiune și amenințări. Gustav Zikeli relatează astfel sfârșitul tipografiei proprietatea sa, care avea o tradiție bazată pe profesionalism și măiestrie: „La sfârșitul anului 1949, proprietarii de tipografii din localitățile Clujului (raza de activitate a Camerei de Muncă și Comerț Cluj, care cuprindea și județul Năsăud -n.a.) am fost chemați la o convocare la Camera de Muncă din Cluj. Aici aproape că ni s-a spus să dăruim tipografiile statului (s.n.). Ca și explicație, ni s-a spus că statul vrea să aibă controlul asupra tipografiilor. În multe din acestea au fost tipărite lucrări dușmănoase statului (s.n.). Dăruirea urma să aibă loc voluntar, nu era obligat nimeni. În orice caz, la acei proprietari care vor dori să lucreze independenți mai departe, guvernul va face un control strict al gestiunii, timp de următorii 10 ani. Era clar că, după această explicație, fiecare proprietar de tipografie a făcut tipografia cadou voluntar statului. În documentul de dăruire ce ne-a fost dat să-l semnăm, era vorba numai de mijloacele de producție, deci mașini, litere și restul sculelor. Provizia de hârtie și cele de culori de tipărit, ni s-a explicat, guvernul va plăti-o la preț întreg, sau, eventual, jumătate de preț, iar banii lichizi vor fi returnați. Proprietarilor de tipografie care sunt de meserie, ni s-a explicat mai departe, la cererea lor, li se va da de lucru în tipografii, celor care nu sunt în stare să lucreze, li se va plăti de către stat o pensie corespunzătoare; toate aceste promisiuni au rămas pe hârtie.

Nu am primit nici bani lichizi, nici contravaloarea hârtiei și a celorlalte materiale, a culorilor de tipărit”³³.

Lichidarea proprietăților imobiliare particulare a continuat în anul 1950 cu locuințele particulare. Prin Decretul 92/1950 „pentru naționalizarea unor imobile”, prezidiul Marii Adunări Naționale motiva astfel legea: „Pentru întărirea și dezvoltarea proprietății socialiste, a dezvoltării sectorului socialist în economia R.P.R., pentru asigurarea unei bune gospodării a fondului de locuințe supuse degradării, din cauza sabotajului marelui burghezii și a exploatarelor, care dețin un mare număr de imobile, pentru a lua din mână exploatarelor un important mijloc de exploatare”. Se naționalizau următoarele categorii de imobile:

1. imobilele clădite care aparțin foștilor industriași, foștilor moșieri, foștilor bancheri, foștilor mari comercianți și celorlalte elemente ale marelui burghezii;
2. imobilele clădite care sunt deținute de exploatarele de locuințe;
3. hotelurile cu întreg inventarul lor;
4. imobilele în construcție, clădite în scopul de exploatare (nota bene!) care au fost abandonate de proprietari lor precum și materialele de construcție aferente, oriunde s-ar afla depozitate;
5. imobilele avariate sau distruse de pe urma cutremurelor sau a războiului, clădite în scop de exploatare și ai căror proprietari nu s-au îngrijit de repararea sau construcția lor”.

³¹ A.N.B., fond: *Comitetul jud.*... d 43/1948, f. 111.

³² B.O. nr. 15 bis, 2 aprilie 1949

³³ A.N.B., fond „Gustav Zikeli”, d 5, f. 92.

Imobilele naționalizate erau trecute în proprietatea statului, fără nici o despăgubire și libere de orice sarcini sau drepturi reale, de orice fel. Foștii proprietari sau locuitori, din momentul naționalizării, deveneau chiriașii statului (s.n.)³⁴.

Deși pentru județul Năsăud prevederile decretului nu atingeau mulți proprietari prin litere și spiritul lor, aici au fost naționalizate un mare număr de imobile, datorită unei situații specifice, mai ales în Bistrița și localitățile cu populație de origine germană, care s-au refugiat la sfârșitul celui de al II-lea război mondial³⁵.

Imobilele rămase au fost inventariate, în conformitate cu prevederile Convenției de Armistițiu, de către biroul bunurilor absenteiste, din cadrul Prefecturii județului Năsăud³⁶.

„În baza Decretului 92/1950, în ziua de 19 aprilie 1950, la orele 21 (deși textul a fost publicat în ziua următoare, 20 aprilie –n.n.), au fost convocați la sediul Comitetului Provizoriu Județean un număr de 12 administratori, pentru orașul Bistrița, 3 pentru orașul Năsăud și 18 activiști de partid, comandantul miliției județene și șeful de circumscripție Năsăud; Comisia de naționalizare județeană și Biroul județean al P.M.R.

La ora 24 s-a făcut prelucrarea instrucțiunilor C.C. în legătură cu naționalizarea; la ora 3 dimineața, s-a făcut, într-o altă sală, instructajul milițienilor, de către comandantul miliției județene, de comportarea și executarea sarcinilor ce le revin”³⁷.

Echipele de naționalizare au început acțiunea la ora 7 dimineața, în ziua de 20 aprilie 1950. Până la ora 20 au fost preluate 336 de apartamente în orașul Bistrița. În orașul Năsăud au fost preluate un număr de 59 de apartamente. În Sângeorz-Băi, din cele 30 de vile, au fost preluate 26, restul în ziua de 21 aprilie. La Colibița, în ziua de 20 aprilie, au fost preluate toate cele 22 de vile.

În concluzie, se arătau atât aspectele pozitive, „definite prin faptul că tovarășii administratori au reușit să se achite cu cinste de sarcinile avute”, cât și cele negative, determinate de: atitudini dușmănoase din partea foștilor proprietari și unele greșeli stângiste, prin care s-au naționalizat imobilele unor muncitori.

„Pentru preluarea celor 686 case absenteiste din orașul Bistrița, au fost administrate în formă de gospodărie chibzuită; administrator a fost numit Comitetul Provizoriu al orașului. Toate lucrările pentru aplicarea Decretului 92/1950 au fost predate Comitetului Provizoriu Județean cu proces-verbal, în ziua de 23 aprilie 1950”³⁸.

În total, conform listei anexe la Decretul 92/1950, înregistrată la Cancelaria Consiliului de Miniștrii sub nr 543 la 14 aprilie 1950 pentru județul Bistrița-Năsăud au fost naționalizate un număr total de 795 imobile³⁹.

³⁴ B.O. nr. 36, 20 aprilie 1950.

³⁵ Iată descrierea motivațiilor care au dus la părăsirea în masă a localităților de către populația de origine germană din județ: „Autoritățile și-au încheiat lucrul la sfârșitul lunii septembrie (1944 –n.n.), atât cele din comitat, cât și cele orașenești. Funcționarilor le-a fost lăsat să aleagă între a rămâne în Bistrița sau de a pleca. Aproape toți au părăsit orașul. Câteva zile după indicația de fugă, conducerea Partidului naționalist socialist (secția din România –n.n.) a dat indicația de retragere generală. Primul tren de evacuare a plecat pe 13 septembrie. Până la sfârșitul lunii septembrie i-au urmat nenumărate. Chiar și locatarii Armenbürger Institutului (Institutul oamenilor săraci –n.n.) au fost luați.

Populația satelor a plecat cu propriile căruțe. Le-au încărcat cu alimente, haine și, dacă mai era loc, cu mobilă și au plecat spre necunoscut.

Retragerea nu ar fi fost atât de generală, dacă conducerea politică nu ar fi zvonit o atât de mare teroare. Desigur s-a spus la început că, dacă vin rușii, nu va rămâne în viață nici un german. Toți vor fi masacrați. Apoi a venit atât de des folosită vorbă a trădării națiunii, dacă rămâneai acasă (s.n.); Preotul orașului striga în slujbele de duminică împotriva conlocuitorilor trădători; în afară de 2-3 familii înstărite, au rămas în Bistrița numai oameni săraci. (Cf. A.N.B., fond: „Gustav Zikeli”, d 5, f. 98.

³⁶ Ștefan I. Pop, *O pagină de istorie. Viața județului Năsăud de la 1 octombrie 1944 la 13 martie 1945*, Bistrița 1947, p 49.

³⁷ A.N.B., fond: *Comitetul jud. P.C.R.*..., d 30, f. 49.

³⁸ *Ibidem*, f. 50. Iată și mărturia lui Gustav Zikeli: „Anul 1950 a adus ultima surpriză. În aprilie a fost naționalizată casa. Ce-i drept, am fost lăsat să locuiesc împreună cu fiica mea în vechea, mult strâmtorată mea locuință, contra plății unei chirii, până când, la începutul anului 1951, a trebuit să o părăsim și pe aceasta”. (cf. A.N.B., fond: „Gustav Zikeli” d 5, f. 93).

³⁹ Vezi: *Anexa la Decretul pentru naționalizarea unor imobile, cuprinzând tabelul imobilelor naționalizate în județul Năsăud*, p 19. Conform acesteia, în orașul Bistrița au fost naționalizate 734 imobile; în Năsăud: 8; la Colibița: 22; la Sângeorz-Băi: 30. De remarcat că lista are două părți, iar la multe poziții apar: ex. 739 –Aman Alex –10 apartamente, Năsăud, P-ța Libertății nr. 18; 740 –Banca Aurora –5 apartamente –Năsăud, str. Libertății nr. 13, 19, 21, 23, ceea ce denotă, pe de o parte, graba în care a fost întocmită, iar pe de alta, confuzia între „imobil” și „apartament”

În anul 1951, prin decretul nr. 111 din 17 iulie, s-a „reglementat” situația juridică a „bunurilor de orice fel supuse confiscării, fără moștenitori sau fără stăpân, precum și a unor bunuri care nu mai servesc instituțiilor bugetare”⁴⁰.

În 1953, prin decretul nr. 418 din 16 mai, au fost naționalizate farmaciile particulare⁴¹. Pentru județul Năsăud cele două decrete menționate au avut o sferă redusă de aplicare.

Încadrat în contextul mai larg al schimbărilor produse în țara noastră după al II-lea război mondial, procesul de naționalizare, început în 1948, prin aplicări succesive, a lichidat contradicția creată de faptul asumării puterii politice de către „clasa muncitoare”, fără a deține însă și controlul economic⁴².

Ca și caracteristică generală, subliniem că de la primul act, din 1948 și apoi, prin toate cele care au urmat, promotorii lor au folosit metoda „faptului împlinit”: organizarea, logistica, forțele participante, erau dinainte stabilite, în unele cazuri, acțiunea lor precedând chiar apariția textelor de lege⁴³.

Transferul de proprietate dinspre particulari către stat a fost masiv și necondiționat, înscriindu-se în direcția generală de evoluție în acest sens, în țările aflate sub influența U.R.S.S.⁴⁴.

Pentru a înțelege într-o viziune integratoare și substraturile acțiunilor de naționalizare, valabile la scara întregii țări, prezentăm în anexe, câteva instrucțiuni și îndrumări, majoritatea având caracter secret la momentul întocmirii, elaborate la nivelul conducerii centrale a P.C.R. și care, trimise în teritoriu, au servit ca îndrumar în executarea operațiunilor de naționalizare, de multe ori, chiar devansând și aplicând „pe teren” textul de lege.

VERANSTAATLICHUNGEN IM KREIS NASZOD (Zusammenfassung)

Die Veranstaatlischung, die als einen Übertragungsverlauf, vom Privateigentum zum staatlichen Besitztum schätzen soll, halte auch in Rumänien die Wesenszüge der Staaten die unter dem Einfluss der Sowjetunion kommen nach dem zweiten Weltkrieg.

Mit dem Jahre 1948, durch die Veranstaatlischung der staatlichen Unternehmen und der Kreditanstalten wurde der Vorgang mit der Übertragung zum Staat Besitz der konfessionellen Schullen, der privaten Eisenbahnen, der Krankenhäuser und Apotheken, der Kinos und der anderen unbeweglichen Geiter fortgesetzt.

Dieser Vorgang wurde beim Kreisniveau Bistritz beschrieben und am Ende werden, im Anhang, die von dem politischen Behörden im Umlauf gesetzten, Anweisungen dargestellt. Teil konfidentiell und sind diesem Grundziel untergeordnet: die Beseitigung des Widerspruchs zwischen der politischen Machtübernahme „der Arbeiterklasse” und der Privatwirtschaft, die unter der Staatskontrolle übernehmen musste.

Die dargestellten Tatsachen sollen es sich auch eine Gelegenheit bieten, die objektive und unparteiische Schilderung kürzlicher Geschichte so wie sie sich entwickelte und die Entfaltung der rumänischen Gesellschaft beeinflusste.

⁴⁰ B.O. 27 iulie 1951, nr. 81.

⁴¹ *Idem*, nr. 16, 16 mai 1953.

⁴² Ghită Ionescu, *op.cit.* p. 195.

⁴³ A se vedea pe larg în acest sens, rapoartele comisiilor județene de naționalizare din județul Năsăud, pentru: întreprinderile industriale, a farmaciilor, a cinematografelelor și a imobilelor, în *A.N.B.*, fond: *Comitetul jud. P.C.R.*..., d 30/1948.

⁴⁴ Ion Bucur, *op.cit.*, p. 313.

Anexa nr. 1 INSTRUCȚIUNI

În fața Partidului nostru stă în momentul acesta sarcina naționalizării întreprinderilor.

Realizarea și garantarea reușitei acestei acțiuni nu va fi posibilă fără mobilizarea tuturor m.d.p. și prin ei, a întregii muncitorimi.

Comitele județene de Partid trebuie să fie conștiente de marea răspundere ce le revine, făcând toate eforturile pentru realizarea întocmai a instrucțiunilor de față.

*

Pentru asigurarea și buna coordonare a acestei acțiuni de mare importanță, Comitetul Central a hotărât înființarea Comisiilor Județene de Naționalizare.

Comisia Județeană de Naționalizare este formată din următorii:

1. Secretarul Județenei sau un înlocuitor al lui din Biroul Județean ca delegat al Consiliului Superior Economic în calitate de președinte al Comisiei.

2. Prefectul Județului.

3. Președintele sau secretarul Consiliului Sindical Județean.

4. Delegatul Direcției Generale a Controlului Economic în calitate de secretar al Comisiei.

5. Administratorul Financiar.

Administratorul Financiar va participa la lucrările Comisiei numai după efectuarea acțiunii de ocupare a întreprinderilor.

Sediul Comisiei va fi în localul Județenei P.M.R.

Conducerii Județenei de Partid îi revine ca sarcină de a lua toate măsurile necesare aplicării instrucțiunilor C.C. al P.M.R., a Guvernului și a Consiliului Superior Economic și de a supraveghea pe teren realizarea lor.

Comisia Județeană de naționalizare are datoria de a asigura în cadrul Județului coordonarea necesară între toți factorii răspunzători pentru efectuarea naționalizării.

Sarcinile imediate ce revin, sunt următoarele:

1. A instrui pe secretarii organizațiilor de Partid, pe secretarii sau președinții de sindicat sau comitete de fabrică și pe noii directori și a-i dirija spre întreprinderile respective, asigurând mijloacele de locomoție necesare.

2. A organiza și a controla ocuparea și preluarea întreprinderilor în bune condițiuni.

3. A da îndrumările și ajutorul necesar organizării pazei și a securității întreprinderilor și a verifica pe teren măsurile ce au fost luate în această privință.

4. A urmări preluarea efectivă a întreprinderilor în baza instrucțiunilor speciale ce vor fi date nouilor directori, dând toate îndrumările practice necesare.

5. Va veghea ca să nu fie preluate întreprinderi care nu sunt prevăzute în listă.

6. Va lua toate măsurile pentru a stabili întreprinderile care au fost eventual omise și care după lege trebuie să fie naționalizate.

Va propune Consiliului Superior Economic încadrarea lor în legea de naționalizare, însă nu le va ocupa fără aprobarea Consiliului Superior Economic.

7. Va ajuta nouile conduceri a întreprinderilor să aducă la îndeplinire sarcinile căpătate dela organele lor respective.

8. Va asigura securitatea întreprinderilor și combaterea tuturor manifestărilor dușmănoase.

9. Va informa C.C. al P.M.R. și Consiliului Superior Economic asupra tuturor problemelor în legătură cu întreprinderile naționalizate și asupra altor probleme economice importante ale Județului, ce sunt legate de naționalizare.

Atribuții care revin fiecărui membru al Comisiei în parte sunt următoarele:

1. Secretarul Județenei Partidului, care este și președinte al Comisiunii, organizează mobilizarea întregului Partid pentru desfășurarea acțiunii și pentru garantarea reușitei ei, conform instrucțiunilor date de Comitetul Central al P.R.M.

2. Conduce și coordonează activitatea întregii Comisii pe baza instrucțiunilor C.C. al P.M.R. și al Consiliului Superior Economic.

3. Controlează aplicarea în practică a tuturor deciziilor guvernamentale date cu privire la naționalizare.

1. Prefectul Județului ia toate măsurile ca organele administrative-polițienești în subordine să asigure paza întreprinderilor, acolo unde este necesar acest lucru.

2. Asigură prin concursul tuturor organelor administrative mijloacele de transport și comunicare necesare ducerii la bun sfârșit a operațiunii de naționalizare.

3. Asigură ocuparea și preluarea întreprinderilor (abatoare, mori, prese de ulei, brutării) prevăzute în liste pentru a fi administrate de organele administrative comunale (primării), precum și presele de ulei neprevăzute în liste, dar care se încadrează în lege.

4. Asigură predarea către noii conducători a acelor întreprinderi a căror proprietari sau reprezentanți legali au părăsit țara, se găsesc în altă localitate, sau refuză să predea întreprinderea.

5. Soluționează toate defecțiunile ce s'ar ivi în cadrul întreprinderilor naționalizate și care ar avea drept consecință turburarea ordinii și siguranței.

1. Președintele sau secretarul sindicatului va asigura tot concursul organizațiilor sindicale din cuprinsul Județului pentru efectuarea naționalizării.

2. El va răspunde de felul cum sindicatele asigură bunul mers al producției, disciplina în muncă, ordinea și paza în întreprinderi.

3. Organele sindicale vor trebui să ia toate măsurile pentru combaterea tuturor manifestărilor dușmănoase ale elementelor străine de mișcarea sindicală.

1. Delegatul Direcției Generale a Controlului Economic, care îndeplinește și funcția de secretar al Comisiei, va răspunde de felul cum organele în subordine a Controlului Economic pe Județ și întreprindere aplică instrucțiunile venite din partea Partidului, a Consiliului Superior Economic precum și din partea direcției Generale a Controlului Economic.

Va instrui și va supraveghea îndeaproape felul cum organele Controlului Economic aplică dispozițiunile cu privire la paza și sigilarea casselor, dulapurilor întreprinderilor, în dimineața zilei de efectuare a naționalizărilor (sigilarea va începe la ora 7 dimineața).

În calitate de secretar încheie procesele verbale ale ședințelor, consemnează hotărârile luate și întocmește rapoartele către Consiliul Superior Economic.

Aduce la îndeplinire alte însărcinări date de către Comisiune.

1. Administratorul Financiar va sesiza ministerul Finanțelor asupra nevoilor financiare ale întreprinderilor și va executa toate dispozițiunile date pentru acordarea de credite.

Veghează ca întreprinderile să-și respecte obligațiunile fiscale.

Răspunde de aplicarea tuturor dispozițiunilor Ministerului Finanțelor, cu privire la întreprinderile naționalizate.

Desfășurarea acțiunii de naționalizare.

1. Secretarul Comitetului Județean de Partid, în calitate de președinte și reprezentantul Direcției generale a Controlului Economic, în calitate de secretar, prelucrează între 4-6 dimineața, cu ceilalți membri ai Comisiunii, toate instrucțiunile primite de la C.C. al P.M.R.

La această ședință va participa și instructorul C.C. dacă se află în Județul respectiv.

Aceștia, în afară de Administratorul Financiar, vor fi de acum încolo convocați la această oră la sediul Comitetului Județean al P.M.R.

Administratorul Financiar va participa la ședințele următoare ale Comisiei.

2. Prelucrarea se va face astfel:

-Se va citi afișul-manifest, teza politică.

-Se vor citi instrucțiunile C.C. al P.M.R., ale Consiliului Superior Economic, ale Ministerului de Interne, ale C.G.M., ale Direcției Generale a Controlului Economic.

-Se vor consulta informativ diversele formulare trimise de Consiliul Superior Economic.

-După citirea instrucțiunilor secretarii Comitetului Județean și delegatul Direcției Generale a Controlului Economic vor da toate lămuririle suplimentare ce eventual se vor cere.

3. După prelucrare se va stabili concret cum vor fi luate măsurile indicate în instrucțiuni.

Ședința nu va trebui să treacă de ora 6 dimineața.

4. Prefectul va lua imediat măsuri ca organele în subordine să-și îndeplinească atribuțiunile prevăzute în instrucțiunile M.A.I.

5. Delegatul Direcției Generale a Controlului Economic va da imediat (orele 6 $\frac{1}{2}$ dimineața) dispozițiuni controlorilor permanenți și organelor serviciilor de control județene, pentru sigilare, sub pretextul controlului, a casselor și dulapurilor întreprinderilor.

Altceva nu li se va comunica.

În vederea acestui scop organele controlului economic vor trebui să fie convocate nominal la sediul județenei, la orele 6 dimineața, de către organele respective.

6. Între orele 6 $\frac{1}{2}$ și 8 $\frac{1}{2}$ secretarul Judeceni de partid, delegatul Direcției Generale a Controlului Economic, delegatul Sindicatului, vor instrui pe secretarii de Partid, secretarul sau președintele sindicatului și nouii directori din întreprinderile cari se găsesc la depărtări mai mari de Capitala Județului.

Aceștia vor fi convocați din ajun, orele 21, și vor sta toată noaptea într-o sală special amenajată. Se vor ține ședințe pe baza instrucțiunilor anterioare.

7. După predarea instrucțiunilor, care trebuie să se termine cel mai târziu până la ora 9,30, tovarășii își vor calcula fiecare în parte astfel timpul de plecare, ca să ajungă la ora 12,30 în fabrică. Vor pleca în primul rând tovarășii din întreprinderile mai depărtate de Capitala județului, astfel ca să poată intra în fabrici cel mai târziu la ora 12,30. Cei care sunt mai aproape, respectiv cei din întreprinderile din Capitala de județ, vor fi reținuți, astfel ca să nu ajungă înaintea orei 12,30.

De organizarea plecărilor va răspunde conform normelor stabilite, instructorul C.C și locțiitorul secretarului.

O atenție deosebită se va acorda păstrării secretului operațiunii până la ora indicată. Secretarul județean va răspunde personal de acest lucru.

8. Din activul de bază al județenelor, instructori județeni, tovarășii de resoarte, vor fi repartizați la diferite întreprinderi mai importante pentru asigurarea aplicării sarcinilor.

Instruirea celor ce pleacă la întreprinderi trebuie să se facă în felul următor:

-Pe baza tezilor se va face o expunere politică asupra importanței evenimentului.

-Se va citi afișul-manifest.

-Se va împărți pentru fiecare întreprindere teze și afișul-manifest.

După expunerea politică se va insista asupra măsurilor concrete ce trebuiesc luate:

-Organizarea pazei și a securității întreprinderilor pentru a asigura patrimoniul întreprinderii, care este un bun al poporului, împotriva furturilor, incendiilor, exploziilor, distrugerii de mașini și materiale.

-Luarea de măsuri serioase de pază la toate punctele cheie ale întreprinderii (uzina electrică, diverse secții importante).

-Se va sublinia în mod deosebit asupra vigilenței ascuțite de care trebuie să dea dovadă toți membrii de partid, întreaga muncitorime.

-Se va arăta că dușmanul de clasa care pierde posibilitatea de exploatare nu va renunța ușor la privilegiile pierdute, ci va căuta, nu numai în timpul ocupării ci și după preluare, prin diverse forme (sabotaj, incendii, diversiuni) să împiedice realizarea acestui lucru.

-Se va insista asupra colaborării strânse ce trebuie să existe între organizațiile de Partid, director și sindicat.

Această colaborare este una dintre condițiile propășirii întreprinderii.

Se va sublinia necesitatea ca atribuțiile fiecăruia să fie respectate, ca să nu se întâmple amestecul unora în atribuțiile altora.

Se va sublinia că atribuțiile directorului nu vor trebui să fie încălcate de alte organe.

El este răspunzător de buna administrare și continuarea funcționării întreprinderii în condiții bune.

Împreună cu Partidul și Sindicatul sa asigure sprijinul masei de muncitori, tehnicieni, funcționari pentru bunul mers al întreprinderii.

O atenție deosebită va trebui dată tehnicienilor, cărora trebuie să li se arate perspectivele de muncă rodnică ce li se deschide prin naționalizarea.

Se vor da directorilor instrucțiunile speciale prevăzute pentru dâșii.

-Se va sublinia asupra necesității menținerii ordinei și disciplinei în muncă.

Se va arăta că este absolut necesar ca producția să nu fie desorganizată, ci dimpotrivă ea trebuie să fie și mai bine organizată, acum când întreprinderile au devenit un bun al întregului popor.

-Pentru orele 12, în toate întreprinderile naționalizate din județ și oraș, secretarul de Partid, delegatul sindicatului și noul director, convoacă la o ședință comună pe următorii:

1. Comitetul de Partid din întreprindere, Birourile de Celulă, sau numai secretarul, după cum este numărul celulelor în acea întreprindere.

2. Comitetul sindicatului din acea întreprindere.

La această ședință comună, se va face o expunere asupra evenimentelor în curs, se vor preciza măsurile imediate indicate mai sus și se vor repartiza sarcinile pentru fiecare dintre ei.

Se va anunța meeting-ul pentru ora 14 și se vor preciza măsurile de pregătire, (mobilizarea muncitorilor, îndrumătorii, afișarea manifestului, etc., pentru o cât mai bună reușită).

Dacă în unele locuri convocarea meeting-ului pentru ora 14 trebuie făcută mai din timp, se poate face acest lucru fără a preciza însă scopul.

Ședința cu activul Partidului și conducerea sindicală trebuie să se termine la ora 13.

Dela orele 13 noii directori, împreună cu secretarul de Partid și delegatul sindicatului, încep ocuparea întreprinderii, verifică măsurile de pază, iau măsuri de sigilare a casselor, dulapurilor cu corespondență confidențială, etc., acolo unde această operațiune nu s'a făcut de către organele Controlului Economic.

Acolo unde organele Controlului Economic au luat deacum aceste măsuri, verifică dacă operațiunea a fost bine făcută.

3. La orele 14 vor începe meeting-urile la întreprinderile naționalizate, la aceeași oră se va radiodifuză ordinul Guvernului de ocupare a întreprinderilor.

Meeting-ul va dura cel mult o oră.

Până la terminarea meeting-ului nimeni nu va avea permisiunea de a ieși din fabrică.

La meeting vor lua cuvântul următorii:

-Secretarul de Partid.

-Secretarul sau Președintele Sindicatului.

-Noul director, care va fi recomandat de cei de mai sus.

Vorbitorii se vor orienta după teze.

Se vor vota moțiuni și telegrame către C.C. al P.M.R., Marea Adunare Națională și Guvern.

După meeting lucrul va trebui să înceapă în mod normal.

4. După ora 18 noul director trece la preluarea formală a întreprinderii în baza legii de naționalizare și a instrucțiunilor speciale.

5. Comisia Județeană de naționalizare, în baza planului dinainte stabilit, verifică în întreprinderi preluarea acestora, dând toate instrucțiunile ce ar mai fi necesare, noilor directori.

6. Dacă în ziua naționalizării, până la ora fixată pentru ocuparea întreprinderii nu se prezintă nimeni la întreprinderea prevăzută în planul de naționalizare, pentru preluarea acesteia, atunci secretarul Org. P.M.R., președintele sau secretarul comitetului de fabrică, împreună cu controlorul economic, pe baza avizului Comisiei Județene de naționalizare, vor trece la ocuparea întreprinderii conform tuturor instrucțiunilor.

7. A doua zi după naționalizare vor avea loc în toate întreprinderile și instituțiile Adunarea Extraordinară a Org. De Partid, cu care prilej se va prelucra mai profund importanța evenimentului, în lumina expunerii făcute de tov. Gheroghiu-Dej în numele Comitetului Central și al Guvernului.

Tot a doua zi se vor ține meeting-uri cu toți salariații din întreprinderile de Stat și nenaționalizate. Se va sublinia importanța evenimentului, se vor lua angajamente de muncă, se vor vota moțiuni și telegrame către C.C. al P.M.R. și către Guvern.

Adunările Extraordnare de Partid vor avea drept obiectiv mobilizarea membrilor de Partid și prin ei a tuturor muncitorilor pentru aplicarea și respectarea tuturor măsurilor indicate.

Secretarul Comitetului Județean va răspunde în fața Comitetului Central pentru buna desfășurare a întregii acțiuni, precum și pentru asigurarea bunului mers al întreprinderilor naționalizate.-

COMITETUL CENTRAL

AL PARTIDULUI MUNCITORESC ROMAN

(A.N.B., fond: „Prefectura județului Năsăud” d. 1/1948, f. 36-41).

-28-

MINISTERUL Industriei

h9

DELEGAȚIA Nr. 65.183

DI. Foris Constantin se numește, pe data intrării în vigoare a Legii pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transporturi, director al întreprinderii Forestiera Prislop S.A. din Telciu - jud. Năsăud.

În baza art. 1 și 8 din suszisa lege, DI. Foris Constantin _____preia conducerea întreprinderii, îndeplinind toate atribuțiunile ce reveneau, conform normelor comerciale sau statutelor, vechii conduceri. În această calitate D-sa va fi reprezentantul legal al întreprinderii, semnând valabil pentru aceasta, din momentul intrării în funcțiune.

MINISTERUL
[Signature]

București, 22 Iulie 1948

Anexa nr. 2
INSTRUCȚIUNI SUPLIMENTARE
 către
COMISIILE JUDEȚENE DE NAȚIONALIZARE

I. Încadrarea întreprinderilor naționalizate.

1. Întreprinderi care nu figurează în listele de întreprinderi trimise la Comisiile Județene de Naționalizare în preția naționalizării. Se va verifica ce cea mai mare atenție dacă întreprinderea respectivă de încadrează indiscutabil în legea de naționalizare. În caz afirmativ se va alege de către Comisia Județeană de Naționalizare, la propunerea secretarului Organizației Județene P.M.R. persoana care merită și poate să conducă întreprinderea ca director. Se vor comunica telefonic sau telegrafic Ministerului de resort următoarele:

- a) Numele, obiectul și caracteristicile întreprinderii care justifică încadrarea ei în legea de naționalizare;
- b) Numele persoanei propuse ca director.

După ce se va primi confirmarea din partea Ministerului se va proceda la preluarea întreprinderii și la instalarea noului director. Până atunci se vor viza registrele întreprinderii prin Controlul Economic și se vor lua măsuri discrete de pază, fără să se oprească producția.

2. Modificarea încadrării cu directori la întreprinderile naționalizate se va face numai cu aprobarea prealabilă a Ministerului de resort, căruia se va comunica detaliat motivul pentru care se cere modificarea. În același timp se vor trimite la Direcția Cadre din C.C foaia calificativă a noului propus.

3. Încadrarea cu administratori a întreprinderilor care, intrând în prevederile legii de naționalizare, se atribuie M.A.I. (brutării, mori, uleinițe, abatoare) se va face în județ de către secretarul Organizației Județene P.M.R. și prefectul județului, informând de acest lucru numai Ministerul de Interne.

4. La întreprinderile care intră în prevederile legii de naționalizare și nu funcționează, se va delega de către președintele și secretarul Comisiunii județene de naționalizare, o persoană de încredere pentru preluarea, inventarierea și paza întreprinderii. La astfel de întreprinderi nu se vor numi directori. Se va comunica Ministerului de resort situația.

5. Nu se vor încadra cu directori întreprinderile care sunt proprietatea instituțiilor de Stat (comună, CFR, RAZIM, diferite ministere, INCOOP, etc.). se vor retrage directorii dacă au fost instalați și li se vor anula delegațiile. Se vor comunica aceste cazuri ministerului de resort.

6. Întreprinderile care se află în exploatarea Statului prin societăți de Stat, comune, etc. dar sunt proprietate particulară, în total sau în parte, vor fi preluate dela proprietarii particulari și inventariate de către persoana delegată din partea Ministerului ca director, fără a se proceda la schimbarea conducerii, dacă aceasta este numită de Stat. Persoana delegată de minister ca director va preda pe bază de proces verbal, întreprinderea instituției de Stat, care a condus-o până în prezent.

II. În caz de lipsă de fonduri, întreprinderile naționalizate în funcțiune se vor adresa la sucursala B.N.R. din localitate. Cererea va fi judicioasă, serioasă și motivată. Se va recurge la finanțarea din partea B.N.R. numai în cazuri extrem de grave, după ce se vor fi folosit toate posibilitățile proprii pentru asigurarea fondurilor necesare.

Se vor plăti numai salariile curente, la datele și pentru perioadele obișnuite în întreprinderea respectivă înainte de naționalizare; nu se vor da avansuri pentru viitor.

Salariile se vor plăti conform încadrării salariaților înainte de naționalizare, neadmițându-se nici o majorare și nici o reducere a salarizării.

Salariații neîncadrați în contractul colectiv și care prestează munca în cadrul întreprinderii, își vor primi în întregime drepturile stabilite înainte de naționalizare; se vor accepta patronii, administratorii delegați și unici, membrii consiliilor de administrație. Dacă vor fi necesare modificări se vor putea face numai după aprobarea Ministerului.

Nu se vor face nici un fel de investiții fără aprobarea prealabilă a Ministerului de resort. Fondurile existente sau cele ce se vor realiza vor fi folosite numai pentru nevoile curente ale producției.

Se va da o atenție deosebită să nu se cheltuiască bani pentru opere sociale (cămine. Creșe, cantine, etc.).

Trebuie întărită conștiința conducerii întreprinderilor și a muncitorilor că în primul rând stă problema producției, în care trebuie investite toate fondurile, conform planurilor aprobate de Minister.

Se va prelucra politicește această problemă.

Se vor comunica ministerului de resort stocurile mai mari (anormale) de produse fabricate.

III. Pentru orice chestiune în legătură cu activitatea lor, întreprinderile se vor adresa direct Oficiilor Industriale respective sau Direcțiilor de resort din Minister.

IV. Patronii întreprinderilor care țin de alte ministere decât M.A.I. dacă au locuința în incinta întreprinderii, vor fi evacuați din locuință, aceasta atribuindu-se noului director.

Dacă fostul patron este și director tehnic și este capabil, cinstit și de încredere din punct de vedere politic, caracteristica lui va fi trimisă Direcției Cadrelor P.M.R. din București, pentru o eventuală folosire în altă întreprindere.

Pentru patronii întreprinderilor atribuite M.A.I., se va proceda la evacuarea patronului dela caz la caz, cu avizul Ministerului Afacerilor Interne, la propunerea prefectului.

(A.N.B., fond: „Prefectura jud. Năsăud” d. 1/1948, f. 1-3).

CHESTIONAR

Denumirea întreprinderii **Gustav Zikelly**

și obiectul fabricației **Tipografie**

Sediul și adresa **Bistrita Piata „Stalin” N° 48**

Nr. de salariați

maxim **4 calif. 4 necalif. 1 ucenic = 9**

actual **3 calif. 4 necalif. 1 ucenic = 8**

FORȚA MOTRICA H.P.

instalată **2 motoare electrice unul a 2 H.P. si unul la 3 H.P.**

folosită **-/- -/- -/- -/- -/-**

PRODUSE Diferite imprimate si registre

Denumirea Producția actuală Capacitatea maximă

Imprimare 6400 imprimate 8000 imprimate

Utilajul principal (denumirea, bucăți)

Una masina tipar plana una masina „Phonix”

una masina Tighele, una masina taiat hârtie, una masina

taiat carton una masina capsat. Total 7 (sapte)

Sursa de informare **D-l Zikelly Ernest**

Observațiuni **lucrează si proprietarul**

Organ verificator,

Deleg. Cons. Sind. Jud.

Anexa nr. 3.
Instrucțiunea nr. 5.

Către,

Secretarul Comitetului de Partid Județean

1. Pentru ca operațiunea de naționalizare sa decurgă în cele mai bune condițiuni, este necesar ca imobilele ce vor fi preluate de viitorii administratori, să se afle grupate, pe cât posibil, pe aceeași stradă, sau pe străzi învecinate.

În acest scop, vi se restituie declarațiile globale pe care le veți folosi pentru a forma din timp grupele de imobile, potrivit indicațiilor de mai sus și, ținând seama ca fiecărui administrator să-i revină cca. 30 apartamente.

Veți desemna pentru fiecare grupă de cca. 30 de apartamente, administratorul respectiv.

Ulterior va vom comunica apartamentele care nu se naționalizează și pe care le veți șterge din grupele formate.

Vă rugăm a trimite un curier, tovarăș bine verificat, care să ridice marți, 11 aprilie dimineața, pachetul cu declarații de la C.C. –Camera 26.

Până la 17 aprilie trebuie să fie transmisă operațiunea formării grupelor de imobile și a desemnării administratorilor.

2. Întrucât s-au constatat că au fost propuși ca administratori, invalizi din războiul împotriva U.R.S.S. și văduve a acelor care au căzut pe frontul împotriva U.R.S.S., atragem atenția că administratorii propuși dintre aceștia, trebuie să constituie o excepție și să fie foarte bine verificați sub raportul trecutului lor, a atașamentului lor pentru regim și a cinstei lor.

Indicațiile care se referă la propuneri de invalizi de pe frontul împotriva fascismului, văduve ai căror bărbați au căzut în lupte împotriva fascismului, oameni cinstiți, atașați regimului nostru (s.a.). Pe cât este posibil nu se vor face propuneri dintre muncitorii din întreprinderi. Se vor propune mai ales femei (s.a.).

Se atrage din nou atenția asupra vigilenței (s.a.) în desfășurarea acțiunilor pregătitoare.

COMISIA CENTRALA

8.IV. 1950

(A.N.B., fond: „Comitetul județean P.C.R. Năsăud”, d 123/1950, f. 86).

Anexa nr. 4.
Instrucțiunea nr. 6.

Către,

Secretarul Comitetului de Partid Județean

Operațiunea de naționalizare a unor imobile a ajuns în ultima sa fază.

Ea va avea ca efect-așa cum s-a arătat în instrucțiunile Nr. 1 –întărirea și dezvoltarea Sectorului Socialist în economia R.P.R.

Ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii;

Asigurarea unei bune gospodării a fondului de locuințe supuse degradării din cauza sabotajului marii burghezii și a exploatarelor, care dețin un mare număr de imobile;

Smulgerea din mâna exploatarelor a unui mijloc important de exploatare;

Faza finală constă în preluarea imobilelor naționalizate, al căror tabel va fi publicat în Buletinul Oficial o dată cu Decretul pentru naționalizarea unor imobile.

Operațiunea de preluare a unor imobile naționalizate trebuie să aibă loc în cele mai bune condițiuni, în timpul stabilit și în cea mai perfectă ordine.

În vederea operațiunii de preluare a imobilelor naționalizate... vor fi convocați toți administratorii de imobile la un local ales de către Comisia Județeană, care în nici un caz nu va fi sediul județenei. Convocarea se va

face seara din ajunul naționalizării. Ora de convocare va fi fixată de Comisia Județeană în raport cu necesitățile locale.

Pentru aceeași oră, vor fi convocați în același local, Seful Miliției Orașului de reședință, Secretarii organizațiilor de partid din orașele nereședință, Președinții Comitetelor Provizorii și șefii Miliției acestor orașe, precum și un număr de activiști de partid, al căror număr va fi apreciat de Comisia Județeană în raport cu nevoile operațiunii de naționalizare.

Se atrage atențiunea că, o dată început instructajul nici un tovarăș din cei prezenți-în afară de membrii Comisiei de Naționalizare –nu va părăsi sub nici un mod localul de adunare. De asemenea, orice convorbire telefonică în afară de membrii Comisiei Județene, este interzisă.

Pentru a evita îngrijorarea familiilor tovarășilor administratori, care vor lipsi de acasă întreaga noapte și a doua zi, Comisia Județeană va trebui să găsească un motiv valabil de justificarea mobilizării administratorilor și a lipsei lor mai îndelungate de acasă. De exemplu, administratorii vor fi anunțați că urmează a face de gardă la unul din sediile de partid. Se va atrage din timp atenția șefilor de Miliție ca aceștia să-și desemneze înlocuitorii pentru timpul nopții care vor lipsi de la serviciu.

Totodată, Comisia Județeană se va îngriji de mijloacele de transport rapide, pentru deplasarea administratorilor de imobile în orașele din județ, unde urmează a se face preluarea imobilelor.

Comisia Județeană va cere Comandantului Miliției să-i pună la dispoziție numărul necesar de milițieni care vor însoți pe administratorii de imobile la preluarea imobilelor. Fiecare administrator de imobile va fi însoțit de un milițian.

Milițienii vor fi prezenți la sediul Miliției în ziua naționalizării la ora ce se va stabili de Comisie și vor fi îndrumați pe măsura necesității la localul convocării, de unde vor porni împreună cu administratorii de imobile pe teren, în așa fel ca operațiunea de preluare să înceapă la orele 7 dimineața în fiecare oraș din cuprinsul județului.

Se va arăta administratorilor că sunt obligați a se prezenta la fiecare apartament trecut pe listă din delegație, unde vor lua contact cu locatarii apartamentelor respective, cărora se va aduce cunoștință ca prin Decretul nr.92/1950, apartamentul respectiv a fost naționalizat. Dacă locatarul apartamentului este fostul proprietar, i se va face o scurtă comunicare oficială că apartamentul i-a fost naționalizat și că din acea zi el devine chiriaș, fiind obligat a plăti chiria Statului. Dacă locatarul este chiriaș pe lângă comunicarea oficială, i se va explica importanța deosebită politică și economică a naționalizării imobilelor marii burghezii și a exploatatorilor de locuințe.

Se va atrage atenția administratorilor că trebuie să aibă o atitudine demnă și cu tact față de persoanele cu care vor veni în contact, pentru a evita orice fel de incidente.

În cazul când la apartamentul naționalizat nu va găsi pe nimeni, un exemplar din procesul verbal se va introduce sub ușa de la intrarea principală a apartamentului, preluarea făcându-se la o dată ulterioară.

La imobilele aflate în construcție, administratorul va inventaria pe spatele procesului verbal eventualele materiale de construcție existente pe șantier, acestea fiind naționalizate o dată cu imobilul.

În cazul când se preia un hotel, proprietate particulară, Comisia Județeană va desemna un număr suficient de activiști, care să ajute pe administrator la inventarierea mobilierului, lengeriei, veselei.

În cazul când se preia un bloc, administratorul va convoca –după preluarea fiecărui apartament în parte pe locatarii blocului la o adunare, în după masa aceleiași zile –la o oră când aceștia sunt acasă. La această adunare, administratorul va arăta care sunt drepturile-îndatoririle locatarilor apartamentelor proprietatea statului.

După terminarea tuturor operațiunilor pe teren, administratorii se vor prezenta în orașele reședință la ora ce se va fixa de către Comisia Județeană, la localul convocării, pentru a da raportul asupra activității depuse și a preda procesele-verbale de preluare a imobilelor naționalizate.

Dacă operațiunea de preluare a imobilelor nu va putea fi terminată în prima zi până la orele 20, va putea fi continuată în ziua următoare. Este însă de preferat ca operațiunea să se termine în cel mai scurt timp și în prima zi.

Verificarea pe teren a felului cum decurg operațiunile de preluare a imobilelor se va face prin activiști de partid care au fost convocați și care au luat la cunoștință de operațiunea de preluare a imobilelor naționalizate. În acest scop, activiștilor li se va repartiza un număr de străzi sau sector al orașului.

A 4-a zi după operațiunea de preluare a imobilelor naționalizate, secretarii Comitetelor de Partid județean vor înainta Comitetului Central Secția Organelor Conducătoare de Partid, Sindicale și de U.T.M. –camera 26 rapoarte scrise, care vor cuprinde o expunere asupra modului cum s-a desfășurat acțiunea de preluare a imobilelor, câte apartamente au fost preluate de fapt, starea de spirit a diverselor categorii sociale ale populației în urma actului naționalizării. Rapoartele vor semna și lipsurile constatate, greșelile făcute, abaterile comise cu ocazia preluării imobilelor.

În cursul zilei de naționalizare și în zilele următoare se va asigura securitatea imobilelor, a instalațiilor și materialelor preluate, mobilizând administratorii și chiriașii pentru o vigilență ascutită împotriva oricăror încercări ale foștilor proprietari sau a uneltelor lor, de a distruge sau sustrage din bunurile aparținând întregului popor.

Secretarul Comitetului de Partid Județean răspunde de îndeplinirea întocmai a acestor instrucțiuni și de buna desfășurare a acțiunii de naționalizare a unor imobile.

COMISIA CENTRALA

14.IV.1950

(A.N.B. fond: „Comitetul Județean P.C.R. Năsăud” d. 123/1950, f. 88.94).

Anexa nr. 5

INSTRUCȚIUNI

Privitoare la preluarea instituțiunilor cinematografice.

Operațiunea de preluare a bunurilor și, în general, a întreprinderii, se va face printr-un proces verbal ce se va încheia în momentul terminării inventierilor parțial. Rezultatele inventarierilor vor fi astfel exprimate, încât să prezinte situația patrimoniului în ziua naționalizării (adăugând eșirile și scăzând intrările survenite după ziua naționalizării)

Inventarierile sau orice operațiuni parțiale vor fi consemnate în anexele la procesele-verbale.

În întreprinderi cu o extindere mai mare inventarierea trebuie să se facă după un plan, care se va întocmi în modul următor:

A.-Se va cere dela reprezentanții întreprinderii o listă cu toate depozitele, magaziiile existente în incinta și în afara incintei întreprinderii.

Sălile, magaziiile, depozitele vor fi numerotate pe plan și pe lista prezentată, aplicând câte o tăbliță cu acest număr și pe ușa sălii respective.

B.-Pe listă vor fi menționate numele persoanelor însărcinate cu inventarierea pe săli. Echipele care vor executa inventarierea vor fi compuse dintr-un delegat al fostului proprietar și din noul director sau un delegat al său, delegatul fostului patron putând fi un salariat al întreprinderii. Se vor numi persoane însărcinate cu controlul operațiunilor, fiecare echipă urmând să fie controlată prin sondagii ce se vor face de către aceste persoane.

C.-Anexa la procesul verbal va conține numele persoanelor care execută inventarierea pe fiecare echipă. Anexarea va fi consemnată de proprietar sau reprezentantul legal al acestuia.

D.-Anexele la procesul-verbal de predare-preluare vor fi numerotate în ordinea executării lor. Acelea care cuprind mai multe pagini, vor fi paginate. Atașarea anexelor de proces-verbal se va face cu ordinea indicată în procesul-verbal, astfel se va începe atașarea anexelor referitoare la inventarierea grupei „I.Disponibil și realizabil” și anume cu „numerar în casă” etc.

E.-Inventarierea pe categoriile menționate în procesul-verbal, în ordinea numerelor curente, se va face în modul următor:

I.Disponibil și realizabil:

Se va stabili dacă firma nu are mai multe casse (cassa centrală, cassa de bilete etc.) și se vor prelua banii din fiecare casă.

Se vor inventaria separat acele valori care nu sunt numerar, dar care în scriptele întreprinderii sunt înglobate în soldul cassei, fiind primite ca numerar (cecuri, pentru încasare, bonuri, certificate de impozite etc.).

Orice alte valori găsite în casă (acțiuni, efecte etc.), obiecte de valoare, vor fi trecute sub acest punct.

S'ar putea întâmpla ca sub o formă oarecare să se afle în depozitul întreprinderii chiar, acțiunile firmei. Și acestea se vor inventaria.

II. Mărfuri în incinta întreprinderii.

La inventarierea mărfurilor în general (materii prime, semi-fabricate, produse etc.) se va avea grijă să se specifice toate detaliile necesare pentru identificarea lor (calitatea, dimensiunile etc.).

De asemenea se va avea grijă, acolo unde inventarierea nu se poate face într-o zi, să nu se treacă o marfă inventariată într-o încăpere neinventariată sau invers.

III. Mărfurile în afara incintei întreprinderii.

Se va face inventarierea ca sub punctul II de mai sus, cu mențiunea locului exact unde se află și despre ce fel de marfă este vorba.

La casele de filme și laboratoarele din declarația întreprinderii și din documentele prezentate va fi întocmită lista filmelor, materialul de reclamă, a peliculei, a chimicalelor etc., în curs de transport sau import. Se va menționa locul unde se află mărfurile în momentul inventarierii. Se va urmări această categorie de mărfuri, în special spre a nu fi îndrumate în altă parte. Trebuie însărcinat un om de încredere, cunoscător în această materie, ca să urmărească și să ia măsuri pentru aducerea acestor mărfuri în întreprindere.

IV. Investițiuni.

Cu planul sălilor se va proceda ca la punctul E, spre a nu omite nici o încăpere dela inventariere. Se vor specifica caracteristicile și mărcile aparatelor (la cinematografe) și a mașinilor (la laboratoare), spre a le identifica mai târziu.

Se va cere planul tuturor terenurilor și mobilelor proprietatea întreprinderilor. Acestea vor fi trecute cu adresele lor, suprafața totală și suprafața clădită.

Vehiculele vor fi trecute cu indicarea mărcilor, numărul de circulație etc. În afară de identificarea din scripte a mașinilor plecate, se va cere dela întreprindere și o declarație din care să rezulte ce mașini sunt plecate pe drum.

V. Registre, documente, scripte.

Se va cere predarea registrelor în urmă cu 10 ani. Se va menționa în procesul-verbal sub ce motiv a fost refuzată predarea registrelor pe ultimii 10 ani, dacă este cazul. În anexa la procesul-verbal registrele vor fi identificate prin conținutul lor, numărul de pagini și perioada de timp în care au fost folosite. La registrele legale identificarea se va face cu data vizei Tribunalului.

Se va urmări să existe continuitate în seria registrelor. Fiecare fel de registru va fi verificat în parte. Toate registrele vechi trebuie să fie închise din prima zi într-o cameră, spre a nu fi sustrate. Registrele, oricât de mică ar fi în aparență importanța lor, vor fi preluate, ele putând eventual servi la stabilirea situației reale.

Dosarele cu documente importante vor fi cerute separat de arhiva generală, spre a fi preluate mai detaliat. Vor fi însărcinate câteva persoane de încredere să verifice aceste dosare și să stabilească dacă nu lipsesc documente din ele.

Arhiva generală cu corespondența va fi preluată cu atenție, evitându-se orice sustragere.

Actele justificative ale contabilității, atât cele operate în registre, cât și cele neoperate vor fi preluate cu dosar. Pentru cele neoperate se va întocmi un tabel special, aceste documente preluându-se piesă cu piesă.

Carnetele, cotoarele facturierelor, bonurilor etc., vor fi preluate pe 5 ani în urmă, spre a fi la dispoziția fiscoi, și se va cerceta continuitatea lor dela început.

Polițele de asigurare vor fi specificate arătându-se primele achitate.

Carnetele de cecuri vor fi verificate, cercetându-se dacă nu lipsesc cecuri din mijloc. Se va menționa la fiecare carnet Nr. ultimului cec completat.

Se va verifica dacă bilanțul pe 31 Decembrie 1947 a fost trecut în registrele comerciale, inclusiv inventarul pe aceiași dată. Dacă nu au fost trecute, se vor cere proiectele, așa cum sunt pregătite și semnate de întreprindere.

Balanța de verificare per sfârșitul lunii precedente datei preluării va fi cerută împreună cu toate specificațiile debitorilor, creditorilor etc. și în anexa la procesul-verbal se va menționa ce anume specificații au fost preluate.

VI. Drepturi sau obligații.

Se vor specifica toate documentele din care rezultă un drept sau o obligație pentru întreprindere.

(A.N.B., fond: „Comitetul județean P.C.R. Năsăud” d. 43/1948, f. 74-77).

Anexa nr. 6 INSTRUCȚIUNI

Naționalizarea unor imobile urmărește:

- întărirea și dezvoltarea sectorului socialist în economia R.P.R.;
- ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii;
- asigurarea unei bune gospodării a fondului de locuințe supuse degradării din cauza sabotajului marelui burghezii și a exploatărilor care dețin un mare număr de imobile;
- smulgerea din mâna exploataților a unui mijloc important de exploatare.

În munca de întocmire a tabelelor de naționalizare, trebuie respectate întocmai instrucțiunile de față, astfel ca înfăptuirea naționalizării să nu producă neliniște sau alarmă în elementele muncitorești sau în mica burghezie (mici comercianți, mici meseriași, pensionari, liber profesioniști, etc.), deținătoare de proprietăți imobiliare.

-Trebuie acționat în așa fel, ca prin înfăptuirea naționalizării, elementele muncitorești și mica burghezie deținătoare de proprietăți să nu se simtă cu nimic amenințată în dreptul lor de proprietari.

Orașele au fost împărțite în două categorii:

- Categororia I cuprinde Capitale și orașele care au introduse în locuință apă și lumină;
- Categororia II cuprinde orașele care nu au în locuințe apă și lumină, ori vreuna din ele.

Imobilele care urmează a fi naționalizate aparțin următoarelor categorii:

1. Imobilele clădite care aparțin marelui burghezii – foștii industriași, foștii moșieri, foștii bancheri, etc.

a) Intră în categoria foștilor industriași:

-Proprietarii întreprinderilor naționalizate prin Legea Nr.119 din 11 iunie 1948 pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transport;

-administratorii delegați ai întreprinderilor naționalizate prin legea Nr. 119 / 1948 și ai întreprinderilor care s-au desființat prin fuzionare cu Sovromurile.

-directorii generali ai întreprinderilor naționalizate prin legea Nr. 119-/1948- și ai întreprinderilor care s-au desființat prin fuzionare cu Sovromurile.

b) Intră în categoria foștilor moșieri:

-proprietarii expropriați prin legea Nr. 187 din 23 martie 1945 pentru înfăptuirea reformei agrare și prin decretul Nr. 83 din 2 martie 1949 pentru completarea unor dispozițiuni din legea Nr. 187/1945;

-foștii arendași ai moșilor expropriate prin legea nr. 187 / 1945 și decretul Nr. 83 / 1949.

c) Intră în categoria foștilor bancheri:

-proprietarii băncilor naționalizate sau lichidate;

-administratorii delegați ai fostei Bănci Naționale și ai băncilor naționalizate, sau lichidate;

-directorii generali ai fostei Bănci Naționale și ai băncilor naționalizate sau lichidate.

d) Mai intră în categoria marelui burghezii:

-membrii Consiliilor de Administrație care au fost mari acționari ai băncilor sau ai marilor întreprinderi;

-Marii acționari ai marilor bănci sau ai marilor întreprinderi indiferent dacă au ocupat vreo funcție în conducerea întreprinderii.

e) În categoria marelui burghezii mai intră:

-foștii miniștri, foștii înalți demnitari și foștii funcționari superiori până la gradul de director inclusiv, din timpul regimului burghezo-moșieresc.

Pentru a avea lista celor care aparțin marelui burghezii, în provincie vor fi folosite cunoștințele personale ale Comisiei Județene, precum și datele pe care președintele Comitetului Provizoriu le va cere de la Camera de Comerț și U.S.I.C., iar în Capitală se va cere de la forurile competente lista cu adresele exacte ale foștilor membri ai Clubului Marelui Financier, foștilor membri ai Jockey – Clubului, precum și a categoriilor enumerate mai sus sub punctul 1 litera a-e.

Aceste liste vor fi folosite și pentru identificarea proprietarilor făcând parte din categoriile de la punctul 1, care posedă un singur apartament și deci nu completează declarația de global ce servesc pentru identificarea imobilelor clădite ce urmează a fi naționalizate.

2. Imobilele clădite care sunt deținute de exploatatorii de locuințe.

Intră în această categorie:

- a) hotelurile cu întreg inventarul lor;
- b) garajele construite în scopul de a se închiria locuri pentru mașini;
- c) gambarele și magaziile cu o suprafață dela 150 m.p. în sus, indiferent de felul construcției;
- d) apartamentele deținute de un singur proprietar care totalizează peste 12 puncte în orașele de categoria I, sau peste 8 puncte în orașele de categoria II. (Despre puncte și despre modul de calculare a punctajului la apartamentele din capitală și provincie se vorbește la pag. 6 din prezentele instrucțiuni). În cazul când apartamentele aparțin la 2 sau mai mulți proprietari în indiviziune, naționalizarea se va face numai pentru proprietarul care, în cazul unei eșiri din indiviziune, ar avea în proprietate apartamentele totalizând peste 12 puncte, respectiv peste 8 puncte. La totalizarea punctelor revenind unui singur proprietar, se va ține seamă și de punctele apartamentelor pe care acesta le deține fără a fi în indiviziune.

La totalizarea punctelor privind apartamentele deținute de exploatatorii de locuințe, nu se vor lua în considerare apartamentele dela subsol, și mansardă, precum și acele cu mai puțin de 2 puncte de confort în orașele de categoria I, iar în orașele de categoria II nu se vor lua în considerare apartamentele cu mai puțin de 3 puncte precum și mansarda și subsolul.

Localurile de prăvălii se consideră apartamente.

3. Imobilele în construcție, clădite în scop de exploatare, care au fost abandonate de proprietarii lor. Odată cu imobilele se naționalizează și materialele de construcție pregătite de proprietar, oriunde ar fi depozitate.

Intră în categoria imobilelor în construcție clădite în scop de exploatare, toate imobilele a căror suprafață clădită la nivelul pământului este peste 120 m.p., cu cel puțin un etaj.

Comisiile județene vor cere dela Președinții Comitetelor Provizorii lista imobilelor în construcție care urmează a fi naționalizate.

4. Imobilele avariate sau distruse de pe urma cutremurului sau evenimentelor de război, construite în scop de exploatare, nelocuite, ai căror proprietari nu s-au îngrijit de repararea sau reconstrucția lor. Se vor considera imobile construite în scop de exploatare acelea care au o suprafață clădită la nivelul pământului peste 120 m.p., cu cel puțin 1 etaj.

Comisiile județene vor cere, dela Președinții Comitetelor Provizorii lista imobilelor care intră în această categorie.

5. Vilele din stațiunile balneare sau climaterice, cu întreg inventarul lor, preluate de către O.G.M. sau de către instituțiile de Stat, ori de organizațiile sociale (M.A.I., M.A.N., alte Minister, organizațiile de partid, U.F.D.R., U.T.M.; etc.).

Se atrage atenția că nu se naționalizează imobile care se găsesc în proprietatea statelor străine.

Observațiuni generale:

- 1. Imobilele proprietatea soțului, soției sau copiilor minori, se consideră ca aparținând unui singur proprietar.
- 2. Odată cu imobilele, se naționalizează toate construcțiunile, instalațiile aferente și întreg utilajul existent pentru întreținerea imobilului (de ex.: pompă de incendiu, furtun, radiatoare, chei, broaște, etc.).
- 3. Întrucât naționalizarea trebuie să aducă în patrimoniul Statului imobile clădite de valoare, s'a hotărât:
-Să fie naționalizate, în primul rând imobilele construite din beton, piatră sau cărămidă, având maximum de confort, adică apă, bae, lumină electrică și calorifer sau gaze.

Nu se naționalizează imobilele construite din material inferior, ca: paiantă, chirpici sau alte asemenea materiale, precum și cele insalubre.

Întrucât starea de insalubritate în care se găsesc apartamentele nu rezultă din declarație, Comisia Județeană se va informa pe teren asupra situației reale.

Dat fiind, însă, ca sunt numeroase apartamente care, deși nu au maximum de confort, totuși interesează să intre în patrimoniul Statului, deoarece sunt construcții solide cu o suprafață clădită importantă, s'a prevăzut naționalizarea și a acestora, în cazul când întrunesc anumite condițiuni și anume:

-Fie o suprafață mai mică unită cu un anumit grad de confort, fie fără confort, dar cu o suprafață clădită mare.

Pentru a stabili precis imobilele care urmează a fi naționalizate potrivit criteriilor de mai sus, s'a ajuns la un sistem de punctaj, care da posibilitatea ca fiecare apartament să primească o notă.

Pentru aceasta s'a hotărât ca să se puncteze calitățile apartamentului în felul următor:

În ceea ce privește materialele de construcție sau starea apartamentului.

Apartamentele din paianță, chirpici și alte materiale inferioare, sau cele insalubre indiferent de suprafața clădită.....nota 0 (zero)

În ceea ce privește suprafața:

Suprafața apartamentului până la 40 m.p. =1 punct

-//- -//- de la 40-70 m.p. =2 -//-

-//- -//- peste 70 m.p. =3 -//-

În ceea ce privește confortul:

Apă =1 punct

Lumină electrică =1 -//-

Calorifer sau gaze =1 -//-

Bae =1 -//-

De exemplu:

a)un apartament – garsonieră cu o suprafață de 30 m.p. (1 punct), având apă (1 punct) și lumină electrică (1 punct de confort), va avea nota 3.

b)Un apartament având o suprafață mai mare de 70 m.p. (3 puncte), fără nici un confort va avea nota 3.

c)Un apartament având o suprafață de 60 m.p. (2 puncte), apă (1 punct de confort) lumină electrică (1 punct de confort), calorifer sau gaze (1 punct de confort), va avea nota 5.

Comisia județeană va face notarea pe declarațiile de global pe care le va ridica dela Președinții Comitetelor provizorii, în fiecare seară, cu începere din ziua de 24.II.1950.

Toate notările se vor face cu creion roșu.

În vederea întocmirii tabelelor pentru naționalizare, Comisia județeană va proceda după cum urmează:

-Deschizând declarația contribuabilului, va citi în primul rând răspunsul dat de acesta la rubrica Nr.10.

În cazul când această rubrică este completată cu „da” pentru toate apartamentele, fie ocupate de proprietar, fie închiriate, înseamnă că apartamentele sunt construite din materiale inferioare, deci va nota la rubrica Nr.20 (intitulată „Observațiuni, se completează de fisc”), nota 0 (zero) și va pune declarația deoparte, întrucât nu interesează pentru a fi naționalizată, fiind construită din material inferior.

În cazul când rubrica Nr.10 este completată cu „da” numai pentru unele apartamente, aceste apartamente vor fi notate cu) (zero) la rubrica Nr.20.

Pentru celelalte apartamente, unde rubrica Nr.10 este completată cu „nu” precum și în declarațiile unde rubrica Nr.10 este completată cu „nu” la toate apartamentele, se va citi rubrica Nr.12, unde se arată situația apartamentelor. Pentru apartamentele situate la subsol sau mansardă, nu se va face nici un punctaj, ci se va trage la rubrica nr.20, cu creionul roșu, o linie orizontală (-).

Pentru apartamentele unde rubrica Nr.10 este completată cu „nu”, iar în rubrica Nr.12 se arată că sunt situate la parter sau etaj, se va scrie cu creionul roșu peste completarea făcută de declarant la rubricile Nr.13, 16, 17, 18 și 19 în felul următor:

-La Nr.13, unde se vorbește de suprafața apartamentului, se va scrie cu creionul roșu:

Pentru apartamentele până la o suprafață de 40 m.p. = cifra 1

-//- -//- de la 40-70 m.p. = -//- 2

-//- -//- peste 70 m.p. = -//- 3

La Nr.16 din declarație, unde se vorbește de „apă curentă”, în cazul când rubrica este completată cu „da”, se va scrie cu creionul roșu cifra 1; iar dacă este completată cu „nu”, se taie cu o linie orizontală (-).

La Nr.17 din declarație, unde se vorbește de „baie”, se va proceda ca la Nr.16, adică dacă rubrica este completată cu „da”, se va scrie cu roșu cifra 1; iar dacă este completată cu „nu”, se taie cu o linie orizontală (-).

La fel se va proceda la Nr.18 și 19 din declarație, unde se vorbește de „lumină electrică” și „calorifer sau gaze”.

După ce se va termina punctajul la rubricile Nr.13, 16, 17, 18 și 19 astfel cum s'a arătat mai sus, se va proceda în felul următor:

În orașele de categoria I, la apartamentele care au cel puțin 2 puncte de confort, precum și la localurile de prăvălii care au cel puțin 1 punct de confort, cifrele vor fi totalizate, iar nota rezultată va fi înscrisă la rubrica Nr.20. Pentru celelalte apartamente și localuri de prăvălii nu se va face totalizarea și se va trage la rubrica Nr.20 cu creionul roșu, o linie orizontală (-).

În orașele de categoria II, la apartamentele și localurile de prăvălii care au cel puțin 3 puncte, cifrele vor fi totalizate, iar nota rezultată va fi înscrisă la rubrica Nr.20, cu creionul roșu, o linie orizontală.

Notele scrise cu roșu la rubrica Nr.20, atât în partea de sus, cât și în cea de jos a declarației de global, vor fi adunate și rezultatul va fi scris cu creionul roșu în partea de jos a rubricii Nr.20.

-3 bis. În ceea ce privește hotelurile, garajele construite în scopul de a se închiria locuri pentru mașini, precum și hambarele și magaziile de cereale cu o suprafață dela 150 m.p. în sus, indiferent de felul construcției, ele nu se punctează, dar vor fi notate la rubrica Nr.20, cu creionul roșu astfel: hotelurile cu H, garajele cu g și magaziile cu M.

4. După aceste operațiuni, Comisia județeană va proceda la stabilirea imobilelor clădite care se naționalizează, și anume:

a) Pentru imobilele clădite aparținând marelui burghezii, în cazul când cel puțin un apartament este naționalizabil, se naționalizează toate imobilele clădite care aparțin proprietarului, indiferent de materialele din care sunt construite unele din ele, sau dacă sunt situate la mansardă ori subsol.

Prin apartament naționalizabil se înțelege acel apartament care – în orașele de categoria I – are cel puțin 2 puncte de confort sau localul de prăvălie care are cel puțin un punct de confort (deci sunt notate la rubrica Nr.20), -iar în orașele de categoria II, dacă apartamentul sau localul de prăvălie are cel puțin nota 3 (deci sunt notate la rubrica Nr.20).

Nu se va naționaliza nimic în cazul când toate apartamentele au fost notate cu 0 (zero), adică sunt construite din materiale inferioare, sau sunt insalubre.

b) Pentru toate categoriile exploatatorilor de locuințe, în cazul când notele dela rubrica Nr.20, totalizează peste 12 în orașele de categoria I, și peste 8 în orașele de categoria II (vezi rubrica nr.20), se naționalizează toate imobilele clădite care aparțin proprietarului, indiferent de materialele din care sunt construite unele dintre ele, sau dacă sunt situate la mansardă ori subsol.

Când notele dela rubrica Nr.20, totalizează până la 12 inclusiv în orașele de categoria I, și până la 8 inclusiv în orașele de categoria II (vezi rubrica Nr.20), nu se naționalizează nimic, chiar dacă proprietarul mai are și alte apartamente care nu au fost notate la rubrica Nr.20.

Se naționalizează –fiind socotite ca aparținând exploatatorilor de locuință –hotelurile cu întreg inventarul lor, garajele construite în scopul de a se închiria locuri pentru mașini, precum și hambarele și magaziile de cereale cu o suprafață dela 150 m.p. în sus, indiferent de felul construcției. Odată cu hotelurile și garajele se naționalizează toate imobilele clădite aparținând proprietarului indiferent de materialele din care sunt construite unele din ele, sau dacă sunt situate la mansardă ori subsol.

În ceea ce privește proprietarii de hambare și magazii de cereale, naționalizare se va extinde asupra celorlalte imobile clădite pe care le au în proprietate, numai dacă acestea întrunesc condițiile fixate pentru naționalizarea apartamentelor.

Tot ceea ce se naționalizează –indiferent de categoria ca aparține proprietarul –va fi notat cu „da” pe spațiul alb după ultima coloană a declarației de global. În cazul când nu se naționalizează nimic dintr'o declarație, se scrie cu creionul roșu „nu” pe prima pagină a declarației de global.

6. După aceea se va proceda la completarea tabelului A în felul următor:

La rubrica Nr.1 se trece Nr. sub care declarația de global a fost înregistrată la Circ. Financiară.

Rubrica Nr.2 se completează cu Nr. curent al fiecărui proprietar (1,2,3, etc.). Fiecare proprietar va avea un singur număr curent, indiferent de numărul apartamentelor ce posedă.

Rubrica nr. 3 se va completa cu numele, pronumele, ocupațiunea efectivă și domiciliul proprietarului.

Rubrica Nr.4 se completează cu Nr. curent al apartamentelor naționalizate mergând în continuare așa fel ca numărul final din josul coloanei să arate numărul total al apartamentelor naționalizate.

Numerele curente ale proprietarilor dela rubrica Nr.2 și ale apartamentelor dela rubrica Nr.4 din tabel, vor urma în continuare pe toate foile care formează tabelul A, raportându-se dela foaie la foaie, în așa fel ca ultimele numere curente din ultima foaie să arate numărul exact al proprietarilor expropriați și al apartamentelor naționalizate.

Rubrica Nr.5 se completează cu datele necesare identificării apartamentelor naționalizate.

Rubrica nr.6 se completează cu nota apartamentului astfel cum se găsește înscrisă în rubrica Nr.20 a declarației de global.

În cazul când la rubrica Nr.20 nu se găsește nota, aceasta va fi trecută direct pe tabelul A. Rubrica Nr.7 este împărțită în 3 coloane: a, b și c, corespunzătoare categoriei căreia aparține proprietarul, anume: a = marea burghezie, b = exploatatori de locuințe, iar c = nu are nici o întrebuintare. În dreptul numelui proprietarului, se va completa coloana a sau b, potrivit categoriei din care face parte, scriindu-se „da” în coloana respectivă și trăgându-se o linie orizontală (-) în celelalte coloane.

La sfârșitul tabelului A se vor înscrie separat:

a) imobilele în construcție, clădite în scop de exploatare, care au fost abandonate de proprietarii lor (intră în această categorie imobilele a căror suprafață clădită la nivelul pământului este peste 120 m.p., cu cel puțin un etaj).

b) imobilele avariate sau distruse de pe urma cutremurului sau a evenimentelor de război, construite în scop de exploatare, nelocuite, ai căror proprietari nu s’au îngrijit de repararea sau reconstrucția lor (intră în această categorie imobilele care au o suprafață clădită la nivelul pământului peste 120 m.p. cu cel puțin un etaj).

Tabelul A va fi întocmit în dublu exemplar, din care primul exemplar împreună cu declarațiile de global va fi trimis în pachet sigilat printr’un curier special, Comisiei Centrale cel mai târziu până în ziua de 10 martie 1950, iar al doilea exemplar se va păstra la sediul Comisiilor județene de către secretarul Comitetului de Partid Județean.

Trecerea în tabel se va face în ordinea alfabetică după numele proprietarilor.

Lista vilelor din stațiunile balneare și climaterice care urmează a fi naționalizate va fi luată dela Comitetele Provizorii Județene.

Întreaga pregătire a operațiunilor de naționalizare trebuie să se facă în cel mai desăvârșit secret.

Secretarul Comitetului de Partid Județean răspunde personal de buna executare a instrucțiunilor, de păstrarea scriptelor și a secretului operațiunii.

În Capitală se vor constitui pe lângă Comisiunea din București, un număr de subcomisiuni pe sectoare geografice.

2. Declarațiile fiscale de global ce se completează și se depun de proprietari între 23 Februarie – 4 Martie 1950 la Circ. Financiară, se predau în măsura depunerii Președintelui Comitetului Provizoriu județean sau al orașului asimilat cu județul, care le aduce în comisia județeană pentru a le verifica și a întocmi tabelele de naționalizare conform instrucțiunilor.

Toate lucrările de naționalizare și tabelele respective vor fi înaintate Comisiei Centrale în ziua de 10 Martie 1950 pentru orașele din provincie și 15 Martie 1950 pentru București.

Secretarul Comitetului județean păstrează un exemplar după tabelele A în casa de fier.

(A.N.B., *fond: „Comitetul județean P.C.R. Năsăud”* d. 93/1950, f. 16-28).